

ผลงาน

เรื่อง การขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ
ผู้สูงอายุ (ไม่ของบลงทุน)

ของ

นางสาวปวรพรรณ เพื่อกผาสุข

ตำแหน่ง นักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติการ ตำแหน่งเลขที่ ๑๕๗

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑	ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง	๑
ส่วนที่ ๒	ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน	
	๑. คำกล่าว	๒
	๒. เรื่อง	๒
	๓. ระยะเวลาการดำเนินการ	๒
	๔. วัตถุประสงค์ของผลงาน	๓
	๕. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	
	๕.๑ ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญ	๓
	๕.๒ ประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	๑๕
	๖. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน	
	๖.๑ สรุปสาระสำคัญ	๑๕
	๖.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ	๑๗
	๖.๓ เป้าหมายของงาน	๑๗
	๗. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)	
	๗.๑ ผลสำเร็จของงานเชิงปริมาณ	๑๗
	๗.๒ ผลสำเร็จของงานเชิงคุณภาพ	๑๘
	๘. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ	
	๘.๑ การนำไปใช้ประโยชน์	๒๒
	๘.๒ ผลกระทบ	๒๒
	๙. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ	๒๒
	๑๐. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ	๒๓
	๑๑. ข้อเสนอแนะ	๒๓
	๑๒. การเผยแพร่ผลงาน	๒๓
	๑๓. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	๒๔
ภาคผนวก		๒๕
บรรณานุกรม		๒๙

.....

แบบการเสนอผลงาน

.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมิน นางสาวปวรวรรณ เผือกผาสุข

◆ ตำแหน่งปัจจุบัน นักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน

- วิเคราะห์สภาพปัญหา ข้อเท็จจริง การให้การปรึกษาแก้ไขปัญหาคือเป็นรายบุคคลหรือบำบัดแบบกลุ่มการแก้ไขปัญหาลักษณะ การเยี่ยมบ้าน สัมภาษณ์ ศึกษา สอบประวัติเกี่ยวกับผู้รับการสงเคราะห์ในกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาวิเคราะห์ปัญหาของผู้ใช้บริการ การประเมินและทดสอบสมรรถภาพของผู้ใช้บริการ การคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของกลุ่มเป้าหมาย

- ภารกิจศูนย์บริการให้คำแนะนำปรึกษาและส่งต่อ (Counseling Center)

- งานให้คำแนะนำปรึกษาทางโทรศัพท์/ให้คำแนะนำภายในศูนย์ฯ

- งานสังคมสงเคราะห์และการจัดบริการผู้สูงอายุภายในสถาบัน,การรายงานผลกรณีออกสื่อในพื้นที่รับผิดชอบ ๑๓ อำเภอ ได้แก่ เขาสวนกวาง, น้ำพอง, กระนวน, ชำสูง, บ้านฝาง, หนองเรือ, ภูเวียง, เวียงเก่า, หนองนาคำ, สีชมพู, ภูผาม่าน, ชุมแพ และอุบลรัตน์

- งานสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน ,งานโครงการผู้สูงอายุที่มีอายุ ๑๐๐ ปี

- งานสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ในภาวะยากลำบากในพื้นที่รับผิดชอบ ๑๓ อำเภอ ได้แก่ เขาสวนกวาง, น้ำพอง, กระนวน, ชำสูง, บ้านฝาง, หนองเรือ, ภูเวียง, เวียงเก่า, หนองนาคำ, สีชมพู, ภูผาม่าน, ชุมแพ และอุบลรัตน์

- งานแผนงาน,โครงการ,กิจกรรมของศูนย์การจัดสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน

- สภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ (ซ่อมแซมบ้าน)/

โครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

- เป็นคณะทำงานด้านวิชาการ/ การตรวจติดตามงานของผู้ตรวจราชการกระทรวงฯ /

คณะผู้บริหาร พม.

- งานนโยบายเร่งด่วนสำคัญของกรมฯ กระทรวงฯ และภาคเครือข่ายอื่นๆ

- งานร่วมเป็นคณะทำงานขับเคลื่อนมาตรฐานศูนย์ฯ และมาตรฐานสวัสดิการสังคม

(มสก.)

- ร่วมเป็นคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการบูรณาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต

กลุ่มเปราะบางรายครัวเรือน (TPMAP)

- ประสานหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคีเครือข่าย

- งานอยู่เวรวันหยุดราชการและวันหยุดนักขัตฤกษ์ของทางราชการ

- งานร่วมพิธี/กิจกรรม เนื่องในวันสำคัญของทางราชการ

- ช่วยต้อนรับแขก/คณะศึกษาดูงาน
- ร่วมปฏิบัติหน้าที่รับโทรศัพท์ศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน ๑๓๐๐ ร่วมกับ ทีม One home พม. ขอนแก่น และหน่วยเคลื่อนที่เร็ว

- งานอื่นที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายเป็นครั้งคราว

◆ ตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

ปฏิบัติงานด้านสังคมสงเคราะห์ในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความชำนาญสูงในงานวิชาการสังคมสงเคราะห์ ปฏิบัติงานที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาที่ยาก ยังคงปฏิบัติงานในหน้าที่เดิมได้อย่างครบถ้วน และปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

๑. คำกล่าว

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งศูนย์ฯ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีสถานที่ในการจัดกิจกรรมและบริการ การพัฒนาด้านสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ ผู้สูงอายุและสมาชิกอื่นๆ ในชุมชน เพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมอาชีพ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์รวมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และเป็นศูนย์ข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดย ศพอส. เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ และส่งเสริมสนับสนุน ให้พื้นที่ที่มีความพร้อมด้านอาคารสถานที่และกิจกรรมขึ้นทะเบียนเป็น ศพอส. แบบไม่ของบประมาณ (ลงทุน) ซึ่งการเป็น ศพอส. แบบไม่ของบประมาณนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงต้นทุนในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สามารถนำมาสนับสนุนการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องใช้งบลงทุนของกรมกิจการผู้สูงอายุ เป็นการส่งเสริมกิจกรรมของผู้สูงอายุ โดยเน้นที่การสนับสนุนกลไกการทำงาน โดยไม่ยึดที่โครงสร้างอาคารสถานที่ โดยในปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ทั่วประเทศแล้ว ๑,๙๙๘ แห่ง โดยเป็น ศพอส. ที่ได้รับงบประมาณในการจัดตั้ง จำนวน ๑,๖๒๒ แห่ง และจัดตั้งขึ้นเองโดยไม่ของบประมาณ จำนวน ๓๗๖ แห่ง ซึ่งในจังหวัดขอนแก่นมี ศพอส. ที่ได้งบประมาณในการจัดตั้ง จำนวน ๕๒ แห่ง และจัดตั้งขึ้นเองโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและไม่ของบประมาณ จำนวน ๑๔ แห่ง

๒. เรื่อง การขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ไม่ของบลงทุน)

๓. ระยะเวลาการดำเนินการ ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ – ๒๕๖๔

๔. วัตถุประสงค์ของผลงาน

การจัดทำผลงาน เรื่อง การขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ไม่ของบลงทุน) ในครั้งนี้

๑) เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลความสำเร็จในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุน ในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ - ๒๕๖๔ ของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

๒) เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุน ให้กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้เห็นถึงต้นทุนในแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถนำมาสนับสนุนการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุในพื้นที่ได้ โดยที่ไม่จำเป็นต้องใช้งบลงทุนของกรมกิจการผู้สูงอายุ

๕. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๕.๑ ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญ

๕.๑.๑ ความหมายของผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุเป็นการเปลี่ยนแปลงของบุคคลที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต ซึ่งมีผู้นิยามความหมายของผู้สูงอายุไว้ดังนี้

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ให้ความหมายของ “ผู้สูงอายุ” ว่าเป็น บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่า ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย

องค์การสหประชาชาติ ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป คำที่ใช้ในการประชุมองค์การสหประชาชาติ ปัจจุบันใช้คำว่า older persons

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ให้ความหมายว่าผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ทั้งชายและหญิง

ดร.ขวัญสุดา บุญทศ (๒๕๖๓, น.๔) ให้ความหมายว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป ที่มีการเปลี่ยนแปลงของร่างกายจิตใจและสังคมไปในทางที่เสื่อมลง มีบทบาททางสังคม และกิจกรรมในการประกอบอาชีพลดลง เป็นบุคคลที่มากด้วยประสบการณ์ และควรได้รับการยกย่องดูแลจากบุตรหลาน

บรรลุ ศิริพานิช (๒๕๔๒, น.๒๔-๒๕) อธิบายว่า คนเมื่อเกิด เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่และสุดท้ายเป็นผู้สูงอายุ หรือบางครั้งเรียกว่า คนแก่ คนชรา คนเฒ่า (The aged, Aging, Old man) ที่สามารถเรียกได้หลายอย่าง เนื่องมาจากการเรียกตามลักษณะทางกายภาพ เช่น เรียกคนแก่ คนชรา คนเฒ่า เป็นการเรียกตามลักษณะทางสรีระที่บ่งบอกว่าผู้นั้นแก่ เช่น ผมหงอก ผิวหนังเหี่ยวยุ่น เรียกตามอายุมากขึ้นตามปีปฏิทิน เช่นเรียกว่า ผู้สูงอายุ (Elderly, Older persons) และในภาคพื้นเอเชียมักถือเอา ๖๐ ปีขึ้นไปเป็นผู้สูงอายุ

กล่าวโดยสรุปคือ ผู้สูงอายุ คือ บุคคลทั้งหญิงและชาย ที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป มีสัญชาติไทย มีสิทธิต่างๆ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นบุคคลที่มีคุณูปการของประเทศ มีภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดให้อนุชนรุ่นต่อไปสมควรได้รับการนับถือและดูแลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และอาจมีสุขภาพที่แข็งแรงและไม่แข็งแรงตามแต่ละบุคคล

๕.๑.๒ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวัยผู้สูงอายุ

ความสูงอายุ (Aging) หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระยะสุดท้ายของช่วงอายุมนุษย์ ดังนั้น ความสูงอายุหรือความชราภาพจึงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทั้งทางร่างกายจิตใจ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามอายุวัยสูงอายุเป็นวัยที่บุคคลต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์อย่างมากมาย อันเริ่มมาตั้งแต่วัยผู้ใหญ่ตอนต้นซึ่งโดยมากเป็นไปในทางลบ (ศิริรงค์ ทับสายทอง, ๒๕๓๓, น.๔) ดังนั้น ความชราภาพจึงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจความสามารถทางร่างกายลดลง ความสามารถในการปรับตัวกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ลดลงโดยสามารถแบ่งได้ ๒ ลักษณะด้วยกันคือ

๑) ความชราภาพแบบปฐมภูมิ (Primary Aging) เป็นความชราภาพที่เกิดขึ้นกับทุกคนตามธรรมชาติไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้กล่าวคือ เมื่ออวัยวะต่างๆ เซลล์ต่างๆ ในร่างกายมนุษย์ถูกใช้งานมานานย่อมเกิดความเสื่อมโทรม เสื่อมสภาพไปตามอายุขัยของการใช้งาน ซึ่งการเสื่อมโทรมของเซลล์ในร่างกายนี้ส่งผลให้เห็นเด่นชัดที่ละน้อยเช่นผิวหนังเริ่มเหี่ยวย่น สายตายาว พละกำลังเริ่มถดถอย เป็นต้น

๒) ความชราภาพแบบทุติยภูมิ (Secondary Aging) เป็นความชราภาพที่มนุษย์สามารถหลีกเลี่ยงได้ความชราภาพลักษณะนี้ เกิดจากการปล่อยปละละเลยไม่ห่วงไม่กังวลไม่รักษาสุขภาพร่างกายการใช้ร่างกายทำงานหนักจนเกินกำลังการรับประทานอาหารมากเกินไปจนอ้วนเกินไปจนเกิดโรคภัยมาเบียดเบียนก่อให้เกิดความชราภาพแบบทุติยภูมิได้ ความสูงอายุหรือความชราภาพจึงเป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อนและน่าสนใจมนุษย์ทุกคนต้องประสบภาวะนี้ที่กล่าวว่า สลับซับซ้อนเนื่องจากกระบวนการของผู้สูงอายุมีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ (Physiological) ทางอารมณ์ (Emotional) การเรียนรู้สติปัญญา (Cognitive) เศรษฐกิจ (Economic) และทางส่วนตัว (Interpersonal) ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลดังคากล่าวที่ว่า “ยิ่งอายุมากขึ้นเท่าไรก็จะยิ่งแตกต่างกันมากขึ้นเท่านั้น” (As we grow older, we become more unlike each other) คำกล่าวนี้เป็นที่ยอมรับอย่างมากดังนั้นกระบวนการเกี่ยวกับความชราภาพจึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะความสูงอายุมีผลกระทบอย่างรวดเร็วในสังคม

ภาณุ อดกสัน (๒๕๕๕, น.๑๒) กล่าวว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ แต่ละทฤษฎีจะกล่าวถึงความสูงอายุแตกต่างกันไป ทฤษฎีทางชีววิทยาจะอธิบายความชรา โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพการทำงานของร่างกายที่ลดลง ทฤษฎีทางจิตวิทยาจะมองความสูงอายุโดยพิจารณาจาก ความจำ การเรียนรู้ สติปัญญา อารมณ์ ส่วนทฤษฎีทางสังคมวิทยาพิจารณาความเป็นผู้สูงอายุจากความสามารถในการคงบทบาทและสถานภาพทางสังคมไว้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ไม่มีทฤษฎีใดเพียงทฤษฎีเดียวที่จะอธิบายความสัมพันธ์ของสังขารการเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์จิตใจและสภาพทางสังคมของผู้สูงวัยได้ทั้งหมด

สรุปได้ว่า ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้สูงอายุและภาวะสูงอายุเกี่ยวข้องกับความชราหรือผู้สูงอายุซึ่งเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในวงจรชีวิตระยะสุดท้ายทั้งทางด้านร่างกายจิตใจพฤติกรรมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคม จึงควรมีการประสานสัมพันธ์และให้การดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่องเพราะมีผลกระทบต่อโครงสร้างทางสังคมและมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ทุกคนจึงควรให้ความสนใจกับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและไม่เป็นภาระต่อสังคม

๕.๑.๓ ธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ

กระบวนการของความชราหรือความแก่ (Aging Process) คือ กระบวนการที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของเซลล์ต่างๆ ในร่างกายเริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์ จนกระทั่งคลอดออกมาเป็นทารกและค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละช่วงวัย โดยในระยะแรกที่มีการเติบโต ตั้งแต่อยู่ในครรภ์จนเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เซลล์ในร่างกาย จะมีการเปลี่ยนแปลง ในทางเสริมสร้างมากกว่าการเสื่อมสลาย แต่เมื่อพ้นวัยผู้ใหญ่เริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุ เซลล์ในร่างกายจะเริ่มมีการเสื่อมสลายของเซลล์มากกว่าการเสริมสร้าง ซึ่งทำให้สมรรถภาพการทำงานของอวัยวะต่างๆ ลดลงไปด้วย

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ซึ่งนอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาหรือ ด้านร่างกาย แล้วยังมีการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่นๆ อีก ได้แก่ ด้านจิตใจ ด้านอารมณ์ และด้านสังคม (ฐิตินันท์ นาคผู้, ๒๕๖๑, น.๕๐)

ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุมีสาระสำคัญที่สรุปได้ ๓ ด้านคือ (สุรกุล เจนอบรม, ๒๕๓๒: ๑๙-๒๒)

การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย (Physiological Changes) การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุที่สำคัญคือ อวัยวะและระบบการทำงานต่างๆ ของร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพความเสื่อม เช่น

๑) ระบบต่อมต่างๆ ได้แก่ ต่อมไทรอยด์จะขับน้ำลายลดน้อยลง ต่อมไร้ท่อเสื่อมจึงเกิดเป็นโรคเบาหวานได้ง่าย ต่อมผิวหนังบางเหี่ยวจนไขมันใต้ผิวหนังลดน้อยลงผิวหนังแห้ง การปรับตัวของร่างกายไม่ดี

๒) ระบบการย่อยมีการย่อยอาหารผิดปกติ เนื่องจากฟันหักเคี้ยวอาหารไม่ละเอียดน้ำย่อยในกระเพาะอาหารลดน้อยลง ทำให้ย่อยอาหารประเภทเนื้อสัตว์ไม่ดีเกิดท้องอืด

๓) ระบบประสาทมีการเปลี่ยนแปลงของสมอง สมองเสื่อมความรู้สึกรู้สึกความไวต่อการรับรู้ลดลง ความสัมพันธ์ระหว่างสมองและกล้ามเนื้อจะเสียไป การทรงตัวไม่ดี มีอาการสั่นตามร่างกาย

๔) ระบบทางเดินหายใจโดยปอดเสื่อมลง ความยืดหยุ่นของปอดน้อยลงทำให้หายใจเร็วเหนื่อยง่ายและรับออกซิเจนได้น้อยลง

๕) ระบบหลอดเลือดโดยหลอดเลือดแข็ง ความดันโลหิตจะสูงขึ้น ออกซิเจนไปสู่สมองน้อย เส้นเลือดไปเลี้ยงหัวใจเสื่อมลิ้นหัวใจแข็งเกิดโรคหัวใจได้ง่าย

๖) ระบบทางเดินปัสสาวะไตเสื่อมสมรรถภาพขับของเสียออกจากร่างกายได้น้อยแต่ขับน้ำออกมามากจึงถ่ายปัสสาวะบ่อย กล้ามเนื้อหูรูดกระเพาะปัสสาวะไม่ดี กล้ามเนื้อกระเพาะปัสสาวะยึดหย่อนทำให้ถ่ายปัสสาวะไม่หมดและตกค้าง ทำให้ปัสสาวะไหลง่าย ในชายต่อมลูกหมากจะโตทางด้านระดับสติปัญญาพบว่า ความจำเสื่อมโดยเฉพาะความจำในเหตุการณ์ปัจจุบัน (Recent Memory) แต่ความจำในอดีตไม่เสีย (Remote Memory) ระบบประสานงานระหว่างประสาทสัมผัสกับความคิดอ่านจะเชื่อมโยงเป็นผลให้ดูเหมือนว่าผู้สูงอายุมีสติปัญญาเสื่อมถอย

การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจในวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นไปในด้านลบ ได้แก่

๑) การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ทั้งนี้เพราะมีเพื่อนฝูงบุคคลที่เป็นญาติสนิท หรือคู่ชีวิตตายจาก ทำให้เกิดความรู้สึกถูกพรากจากบุคคลอันเป็นที่รักก่อให้เกิดความเหงา

๒) การสูญเสียสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากวัยอันควรที่จะต้องออกจากการทำงานคือปลดเกษียณ ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทางสังคมก็ลดน้อยลง เนื่องจากหมดภาระติดต่อด้านธุรกิจ การงานหรือหมดภาระหน้าที่รับผิดชอบทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกสูญเสียตำแหน่งหน้าที่ ไร้คุณค่า ไร้ความหมายในชีวิต นอกจากนี้ยังมีผลให้ผู้สูงอายุขาดเพื่อนขาดความผูกพันที่เคยมีต่อสังคมและขณะเดียวกันก็ทำให้ขาดรายได้หรือรายได้ลดน้อยลง ผลจากสิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้สูงอายุต้องพยายามปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

๓) การสูญเสียสัมพันธภาพภายในครอบครัวเนื่องจากในวัยนี้บุตรมักจะมีครอบครัวและโดยเฉพาะลักษณะของสังคมในปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยายทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้สูงอายุกับบุตรหลานของตนลดลง บทบาททางด้านการให้คำปรึกษาดูแลและสั่งสอนลูกหลานจึงน้อยลงทำให้ผู้สูงอายุต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว เกิดความว่าเหวและรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าน้อยลง

๔) การสูญเสียสมรรถภาพทางเพศ ซึ่งเป็นการสูญเสียทางจิตใจที่สำคัญอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระเคมีของร่างกาย ทำให้เกิดการเสื่อมสมรรถภาพทางเพศไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางเพศในวัยสูงอายุได้ แต่เคยมีผู้ศึกษาพบว่าชายสูงอายุที่สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ยังมีความต้องการทางเพศ แม้จะมีวัยถึง ๘๐ ปี การไม่สนองความต้องการทางเพศในวัยสูงอายุ นอกจากจะมีสาเหตุจากการเสื่อมสมรรถภาพทางเพศแล้ว เหตุผลทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะเจตคติทางสังคมที่มีต่อเพศสัมพันธ์ในวัยผู้สูงอายุว่าเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม นับเป็นสิ่งที่ขัดขวางความต้องการทางเพศและมีผลกระทบต่อจิตใจของผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมมีส่วนเกี่ยวข้องกับสาเหตุของปัญหาทางกายภาพและทางจิตของผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยที่ออกไปทางตะวันตกมากขึ้นย่อมเกิดผลกระทบต่อผู้สูงอายุได้แก่

๑) การเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพสังคม ปัจจุบันได้กีดกันผู้สูงอายุในด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับการงาน ตลอดจนบทบาทในครอบครัวผู้สูงอายุที่เคยเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว

เป็นหัวหน้าครอบครัว กลับกลายเป็นผู้พึ่งพาอาศัยเป็นผู้รับมากกว่าผู้ให้ ทำให้ผู้สูงอายุสูญเสียอำนาจและบทบาททางสังคมที่เคยมี ความรู้สึกว่าตนเองหมดความสำคัญ

๒) การถูกทอดทิ้ง ผลของการเปลี่ยนแปลงสังคมจากสังคมแบบดั้งเดิมไปสู่สังคมสมัยใหม่ ทำให้เกิดการขยายตัวหรือการเติบโตของชุมชนเมือง การดำเนินชีวิตเปลี่ยนไปสู่ผู้สูงอายุที่เป็นภาระไม่สามารถประกอบอาชีพอื่นใด หรือไม่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจมักจะถูกทิ้ง

๓) การเสื่อมความเคารพในสมัยก่อน ผู้สูงอายุได้รับการเคารพนับถือจากผู้อ่อนอาวุโส ในฐานะที่เป็นผู้มีประสบการณ์ ผู้แนะนำสั่งสอน แต่ในปัจจุบันค่านิยมเหล่านี้กำลังเปลี่ยนไปตามตัวอย่างสังคมอเมริกาหรือยุโรป ที่ยึดถืออิสรภาพส่วนบุคคลและคิดว่าผู้สูงอายุเป็นคนที่ไม่ทันต่อเหตุการณ์ผู้สูงอายุควรอยู่ส่วนผู้สูงอายุ ส่วนคนหนุ่มสาวก็อยู่ตามทางของหนุ่มสาว ซึ่งความคิดเช่นนี้ก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างวัยขึ้น

๕.๑.๔ ความต้องการของผู้สูงอายุ

ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย กำหนดให้ลูกหลานมีความเชื่อฟัง และเคารพผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุเคยมีบทบาทในการถ่ายทอดคุณธรรมและวัฒนธรรมให้แก่ลูกหลาน แต่ปัจจุบันความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อรูปแบบของครอบครัวไทย ผู้สูงอายุก็เช่นกัน จากความเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายภาพ สังคมและจิตใจ มีผลต่อวิถีชีวิตของผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการที่มีลักษณะทั้งที่เหมือนบุคคลในวัยอื่นและแตกต่างจากวัยอื่นๆ ดังนี้

๑) ความต้องการทางด้านร่างกาย ผู้สูงอายุมีความต้องการเหมือนคนในวัยอื่น คือมีความต้องการพื้นฐานปัจจัย ๔ อย่าง ได้แก่ อาหารที่เหมาะสมกับวัย มีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม มีเครื่องนุ่งห่มบ้างตามสมควร ได้รับการรักษาพยาบาลตามสภาพร่างกายเมื่อยามเจ็บป่วย ต้องการคนดูแลอย่างใกล้ชิด ต้องการมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ต้องการงานบำรุงรักษาร่างกาย และออกกำลังกายสม่ำเสมอ

๒) ความต้องการทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุต้องการอยู่กับบุตรหลานด้วยความร่มเย็นเป็นสุขแบบครอบครัวไทย ที่ต้องการความรักและความเอาใจใส่ การเคารพยกย่อง ยอมรับเป็นสมาชิกของครอบครัวของกลุ่ม ต้องการมีเพื่อน ต้องการการแสดงออกถึงความมีคุณค่า

๓) ความต้องการทางด้านสังคม ได้แก่ ต้องการได้รับความสนใจ ต้องการมีส่วนร่วมในสังคม ต้องการช่วยเหลือและมีบทบาทในสังคม ทั้งนี้เพราะผู้สูงอายุแม้จะมีความบกพร่องทางด้านร่างกายแต่ยังคงมีสมรรถภาพทางสติปัญญา ซึ่งเชื่อกันว่าผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ชีวิตมาก จึงมองเห็นปัญหาได้ดี ดังนั้นครอบครัว และสังคมภายนอกจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีบทบาท มีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของครอบครัวและชุมชน

๔) ความต้องการทางด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ต้องการความมั่นคงทางการเงิน มีงานทำมีรายได้เพื่อลดภาระให้แก่ครอบครัว และสังคม

๕) ต้องการที่จะลดการพึ่งพาอาศัยผู้อื่น กล่าวคือ ผู้สูงอายุต้องการดำเนินชีวิตอย่างปกติเหมือนผู้อื่น สามารถคิดและทำอะไรได้อย่างอิสระ และต้องการรักษาความอิสระในชีวิตของตน โดยไม่ต้อง

พึ่งพาผู้อื่นให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่ถ้ายังต้องการความช่วยเหลือ มักจะมุ่งขอรับความช่วยเหลือจากบุตรหลานของตนเป็นอันดับแรก

๖) ต้องการความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ในสังคม เพื่อปรับตนเองให้เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงของวัย สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่

๕.๑.๕ แนวคิดทางวิชาการ

๑) หลักการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นพื้นฐานของกระบวนการพัฒนาที่สำคัญที่สุดและก่อให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

การมีส่วนร่วม (participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความ ต้องการและทิศทางของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกัน จะต้องมีการจัด ความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติ เหตุผลเบื้องต้นของการที่มีคนมารวมกันใดควร จะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการ ทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือใน นามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์การ (organization) ดังนั้นองค์การจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้ (ยุพาพร รูปงาม, ๒๕๔๕, น.๕)

สมบัติ นามบุรี (๒๕๖๒, น.๑๘๖) การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่สมาชิกได้มีโอกาส ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามโครงการ ร่วมติดตามประเมินผลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึง ประสงค์ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมจะต้องมาจากความสมัครใจ พึงพอใจ และได้รับผลประโยชน์ที่เกิดจากชุมชน โดยส่วนรวมร่วมกัน และหมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะ เป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

การนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในกระบวนการของการพัฒนา โดยผู้สูงอายุมีส่วนร่วมใน การพัฒนารูปแบบกิจกรรมโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตาม ประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น มีผลทำให้โครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

๒) แนวคิดการบูรณาการการทำงาน

แนวคิดการบูรณาการการทำงาน การประสานกลมกลืนกันของแผน กระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญ ขององค์กร การบูรณาการ ที่มีประสิทธิผล เป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน (Alignment) และจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายในระบบการจัดการผลการดำเนินการมีความ เชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์

การทำงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ มีการทำงานตาม แนวคิดบูรณาการการทำงาน โดยมีการร่วมบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เพื่อขับเคลื่อน โครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เช่น การทำบันทึกข้อตกลงการบูรณาการ

ความร่วมมือ ๗ กระทรวง การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (กลุ่มผู้สูงอายุ) พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๖๙ ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมดำเนินงานภายใต้วิสัยทัศน์ “ผู้สูงอายุ เป็นหลักชัยของสังคม” โดยมีความร่วมมือระหว่างกระทรวง คือ

- ๑) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ๒) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- ๓) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- ๔) กระทรวงมหาดไทย
- ๕) กระทรวงแรงงาน
- ๖) กระทรวงศึกษาธิการ
- ๗) กระทรวงสาธารณสุข

๓) แนวคิดสวัสดิการสังคมที่เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ

๓.๑) แนวคิดรัฐสวัสดิการ (Welfare State)

รัฐสวัสดิการ หมายถึง รัฐบาลหรือสังคมที่มีบทบาทความรับผิดชอบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านต่างๆ เช่น การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนในด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย เศรษฐกิจและความมั่นคงทางสังคม เป็นต้น

รัฐสวัสดิการเป็นการสร้างความผาสุกให้ประชาชนโดยรัฐเป็นผู้ดำเนินการเป็นหลัก รัฐสวัสดิการเป็นทางเลือกในการตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยไม่จำเป็นต้องใช้รัฐที่มีการปกครองในลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมและประชาชน โดยยังคงระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรี ระบบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล และระบอบการปกครองประชาธิปไตย (รองศาสตราจารย์ ดร.กิติพัฒน์ นนทบุรีทะเลกุลย์, ๒๕๕๐, น.๓)

๓.๒) สวัสดิการที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

การจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยมีการเสนอแนวทางการจัดสวัสดิการทั้งหมด ๗ ด้าน โดยแบ่งเป็น ๓ ช่วงวัย ได้แก่ วัยต้น (อายุ ๖๐ – ๖๙ ปี) วัยกลาง (อายุ ๗๐ – ๗๙ ปี) และวัยปลาย (อายุ ๘๐ ปีขึ้นไป) ทั้งนี้การจัดสวัสดิการจากการศึกษาพบว่าควรจัดให้เหมาะสมกับช่วงวัย เช่น วัยต้นยังสามารถทำงานและช่วยเหลือตนเองได้อยู่ ดังนั้นควรเน้นไปที่การจัดสวัสดิการด้านรายได้และการออม วัยกลางเป็นวัยที่ร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลงมากขึ้น และเริ่มตระหนักในการใช้ชีวิตบั้นปลาย ดังนั้นควรเน้นไปที่การจัดกิจกรรมทางสังคม และการดูแลป้องกันสุขภาพ หรือวัยปลายซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในภาวะพึ่งพิง ควรเน้นไปที่การดูแลสุขภาพ

๓.๓) แนวคิดการลดการพึ่งพาบริการของรัฐ (Deinstitutionalize Approaches)

แนวคิดการจัดบริการของสถานสงเคราะห์และเป็ยยังชีพ รัฐได้นำแนวคิดสวัสดิการสังคมตะวันตกมาใช้ โดยเน้นการให้บริการเชิงปัจเจกบุคคล (Individual) แบบให้เปล่า (Public Assistance) มาโดยตลอด ดังจะเห็นได้จากการใช้แบบ mean-test หากคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ เช่น การให้เป็ยยังชีพแบบขั้นบันได ซึ่งรัฐเรียกคนกลุ่มนี้ว่าเป็น “ผู้สูงอายุที่ยากไร้ ไม่มีผู้ดูแล” ในความเป็นจริง

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ก็ยังอยู่กับครอบครัว เครือญาติและชุมชนได้ แม้ว่าจะไม่รับบริการจากรัฐ แนวคิดดังกล่าวจึงอาจจะไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทยในประเด็นที่ว่า “ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่าของครอบครัวและสังคม”

๓.๔) แนวคิดกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยสูงอายุ

การออกกำลังกายในผู้สูงอายุการออกกำลังกายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เป็นพฤติกรรม ที่มีประโยชน์ช่วยให้ร่างกายมีสมรรถภาพทางกายดีขึ้น ลดอัตราเสี่ยงของการเกิดโรคหัวใจ การเคลื่อนไหว ของน้ำหนักตัว ปรับปรุงสัดส่วนของร่างกายให้ดีขึ้น ร่างกายมีการหดยึดกล้ามเนื้อและข้อต่อ การเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเหมือนกับการนวดหลอดโลหิต ทำให้การเคลื่อนไหวของโลหิตดีขึ้น นอกจากนี้ การออกกำลังกาย ยังช่วยให้ระยะเวลาการเจ็บป่วยเรื้อรังลดลง ช่วยให้อวัยวะต่างๆ ของร่างกาย ทำหน้าที่ได้ดีขึ้น ลดอัตรา การเสื่อมของกระดูก ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้น รวมทั้งยังทำให้มีจิตใจสดชื่นแจ่มใส สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี การออกกำลังกายที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ การเดิน การบริหารร่างกาย การวิ่งช้าๆ โยคะ ซึ่งการออกกำลังกายในแต่ละประเภทนั้นจะต้องพิจารณาถึงสมรรถภาพ ของร่างกายด้วย เพื่อให้เลือกวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสม กับตนเองและเกิดประโยชน์สูงสุดจาก การออกกำลังกายอย่างแท้จริง (เชียง เกาชิต,พรพรรณราย เทียมทัน,๒๕๕๙,น. ๑๑๖)

๔) แนวคิดครอบครัวและชุมชนเป็นฐาน (Family and Community-Based)

การนำแนวคิดครอบครัวและชุมชนเป็นฐานมาใช้ในการจัดบริการสังคมให้กับผู้สูงอายุ ในชุมชนที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของการลดการพึ่งพาบริการจากรัฐ (Deinstitutionalize Approaches) ที่น่าสนใจ ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

แนวคิดการจัดสวัสดิการแบบรวมในชุมชน (Collective Welfare) ที่เกิดขึ้นจากความ ต้องการ ความสนใจและการสร้างความมั่นคงในชีวิตผู้สูงอายุเอง เช่น กองทุนฌาปนกิจสงเคราะห์ในหมู่บ้าน เป็นกองทุนสวัสดิการรวมของหมู่บ้าน เป็นกลุ่มที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เป็นการรวมกลุ่มของคนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยที่ต้องการช่วยเหลือคนในหมู่บ้านเมื่อเสียชีวิต

๕) ทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

๕.๑) ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs)

Maslow ได้สรุปลักษณะของการจูงใจไว้ว่าการจูงใจจะเป็นไปตามลำดับ ความต้องการอย่างมีระเบียบ โดยลำดับขั้นของความต้องการนี้คือ “Hierarchy of Needs” มีอยู่ ๕ ลำดับขั้น คือ

๑) ความต้องการขั้นพื้นฐานทางร่างกาย (Basic Physiological Needs)

ความต้องการพื้นฐานขั้นแรกของมนุษย์คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะให้มีชีวิต อยู่รอด เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เป็นต้น มนุษย์จะตอบสนองความต้องการขั้น พื้นฐานทางร่างกายก่อนสิ่งอื่นๆ และมนุษย์จะมีความต้องการในลำดับต่อไป ก็ต่อเมื่อความต้องการชนิดนี้ได้ รับการตอบสนองแล้ว

๒) ความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย (Security and Safety Needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์จะมีความต้องการในขั้นที่สูงขึ้น คือความต้องการทางด้านความปลอดภัย รวมถึงความต้องการความมั่นคงในเรื่องต่างๆ เช่น ต้องการมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในรูปแบบสัญญาจ้าง มีเงินเดือน หรือผลตอบแทนในระยะยาว

๓) ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belongingness Needs) ภายหลังจากได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการของมนุษย์ที่สูงขึ้น คือความต้องการทางด้านสังคม ความรักและการเป็นเจ้าของ เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรต่างๆ อยากร่วมคบค้าสมาคมกับบุคคลอื่น ตลอดทั้งเป็นความต้องการที่ให้ตนเองเป็นที่รักของผู้อื่น และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม อาจกล่าวได้ว่าความต้องการในขั้นนี้เป็นความต้องการทางด้านจิตใจมากขึ้น

๔) ความต้องการความนับถือ หรือฐานะเด่นทางสังคม (Esteem or Status Needs) ความต้องการขั้นต่อมาจะเป็นความต้องการที่จะต้องอาศัยความรู้ความสามารถของตนเองในการทำให้ผู้อื่นยอมรับนับถือเช่น การยอมรับนับถือในหน้าที่การงาน สภาพความเป็นอยู่รวมตลอดทั้งความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นๆ หรืออยากที่จะให้บุคคลอื่นสรรเสริญ นับหน้าถือตา เป็นต้น

๕) ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization or Self-Realization) เป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ภายหลังจากที่ได้รับการตอบสนองความต้องการทั้ง ๔ ชั้น อย่างครบถ้วนแล้วซึ่งเป็นความต้องการของแต่ละบุคคลในการทำให้เป้าหมายของตนที่คาดหวังไว้นั้นสำเร็จผล เช่น มีความต้องการที่จะเป็นนักธุรกิจที่มีชื่อเสียง มีความต้องการที่จะเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียง เป็นต้น

การที่ผู้สูงอายุมีความภาคภูมิใจ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นหนึ่งเดียวกับศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ มีความเกี่ยวเนื่องกับทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ (Hierarchy of Needs) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเมื่อผู้สูงอายุได้รับการตอบสนองในด้านร่างกายครบถ้วนแล้ว ผู้สูงอายุยังต้องการที่จะมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน และเกิดความภาคภูมิใจขึ้น เมื่อตนเองได้กระทำการที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและต่อสังคม รวมถึงยังมีโอกาสให้ความช่วยเหลือแก่เพื่อนมนุษย์ หรือเพื่อนบ้านใกล้เคียง

๕.๑.๖ สิทธิของผู้สูงอายุ ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ (ฉบับแก้ไข พ.ศ. ๒๕๕๓) มาตรา ๑๑

มีการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยผู้สูงอายุจะได้รับสิทธิต่างๆ ดังนี้

๑) การแพทย์และสาธารณสุข

๒) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

๓) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

๔) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน

๕) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น

๖) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

๗) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

๘) การช่วยเหลือจากการได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

๙) คำแนะนำ บริการ ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหา

ครอบครัว

๑๐) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

๑๑) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (๑๑/๑) การจ่ายเงินสงเคราะห์เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยตามระเบียบที่ กผส.กำหนด

๑๒) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

๑๓) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

๕.๑.๗ หลักเกณฑ์และวิธีการขึ้นทะเบียนศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ไม่ของบลงทุน)

ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เป็นการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในชุมชนรูปแบบหนึ่ง โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุแกนนำอาสาสมัครชุมชนองค์กรเครือข่ายจากภาครัฐและภาคเอกชน มีส่วนร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์ฯ โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การหนุนเสริม ศูนย์ฯ ดำเนินการภายใต้แนวคิด “ร่วมแรง ร่วมใจ ผู้สูงวัยกายใจเบิกบาน” เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีสถานที่รวมกลุ่มในการจัดกิจกรรมและบริการที่ครอบคลุมทุกมิติทางด้านสุขภาพ สังคม จิตใจ และเศรษฐกิจ โดยเฉพาะมิติด้านเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างรายได้และการมีงานทำที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเพื่อยกระดับการจัดบริการและสวัสดิการทางสังคมในการคุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบครบวงจร สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุและชุมชนได้ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, ๒๕๖๔, น. ๑)

การจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีสถานที่ในการจัดกิจกรรมและบริการ มีการส่งเสริมพัฒนาทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสุขภาพ ผู้สูงอายุและสมาชิกอื่นๆ ในชุมชน เป็นศูนย์ส่งเสริมอาชีพ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผู้สูงอายุ เป็นศูนย์รวมการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน เป็นศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ และเป็น ศูนย์ข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุมีการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างสร้างที่ในการดำเนินกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และจัดตั้งเป็นศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ขึ้นในชุมชน เช่น การสนับสนุนงบประมาณให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสร้างอาคารสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุและคนในชุมชน และจัดตั้งขึ้นเป็นศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ต่อมาเมื่อการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเป็นไปอย่างแพร่หลาย ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ จึงมีการสนับสนุนกลไกของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต

และส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและที่มีความพร้อมในด้านอาคารสถานที่ที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งขึ้นเป็น ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ไม่ของบลงทุน) ซึ่งสามารถขอขึ้นทะเบียนได้ที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ข้อกำหนดในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ คือ

๑) ด้านอาคารสถานที่จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อผู้สูงอายุให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและปลอดภัย เช่น ติดตั้งราวจับในห้องน้ำ ทางลาดบริเวณทาง เข้าอาคาร เป็นต้น

๒) ด้านการบริหารจัดการภายในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

๒.๑) การบริหารจัดการให้มีคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ โดยประธาน ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุต้องเป็นผู้แทนชมรมผู้สูงอายุ

- ชมรมผู้สูงอายุมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการฯ และสมาชิกมีระเบียบกฎเกณฑ์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

- มีฐานข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่ และมีแผนงานในการจัดกิจกรรม

๒.๒) การบริหารการเงิน

- การจัดการรายได้จากการประสานแหล่งเงินทุนสนับสนุน การดำเนินงานและรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดการรายจ่ายจำเป็นที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

๒.๓) กิจกรรมในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

- จัดการประชุมคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

- จัดประชุมชมรมผู้สูงอายุ

- จัดกิจกรรมด้านสังคมและอาชีพ

- จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

- จัดกิจกรรมในด้านต่างๆตามความต้องการของผู้สูงอายุ

ขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ คือ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑) จัดประชุมหรือจัดเวทีประชาคม เพื่อเผยแพร่แนวคิดและรูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ พร้อมทั้งร่วมเสนอความเห็นในการจัดกิจกรรมของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ โดยให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุ

๒) แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน การจัดทำแผนงาน โครงการ การแสวงหาความร่วมมือจากภาคีองค์กรเครือข่ายในชุมชน และการส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริม

อาชีพผู้สูงอายุต่อเนื่อง การจัดหาสมาชิกจากชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ การจัดหาสถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ก่อสร้างอาคารใหม่ หรือปรับปรุงอาคารเดิมที่มีอยู่แล้ว) เป็นต้น ทั้งนี้การจัดทำแผนงาน โครงการ ให้จัดส่งไปที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เพื่อรวบรวม ส่งให้ส่วนกลาง

๓) จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุและดำเนินกิจกรรม

๔) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน โดยสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ

การจัดกิจกรรมและบริการ

๑) กำหนดระเบียบ ข้อปฏิบัติที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกัน จากการประชุมคณะกรรมการบริหาร ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

๒) จัดทำแผนการดำเนินกิจกรรมประจำสัปดาห์ เดือน ปี อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยให้บริการทั้งในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุและนอกศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุทุกกลุ่ม และสมาชิกทุกวัยในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรม

๓) กำหนดเวลา เปิด-ปิด ทำการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

ตารางเปรียบเทียบ ศพอส. แบบของบประมาณ – แบบไม่ของบประมาณ

ศพอส.	จุดแข็ง	จุดอ่อน
แบบของบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - มีสถานที่จัดตั้ง ศพอส. ที่ชัดเจน - มีอาคารหรือสถานที่ที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความล่าช้าในการของบประมาณและความต่อเนื่องในการอุดหนุนงบประมาณ
แบบไม่ของบประมาณ	<ul style="list-style-type: none"> - มี อปท./ชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง เป็นผู้ขับเคลื่อนงานและกิจกรรมด้านผู้สูงอายุ ในบริบทสถานที่เดิม และผู้สูงอายุรู้สึกคุ้นเคย - สร้างกลไกการจัดกิจกรรมที่เข้มแข็งด้วยตัวกลุ่มในชุมชนเอง - สามารถจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนได้อย่างรวดเร็ว และทั่วถึงในพื้นที่ 	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารหรือสถานที่อาจจะไม่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากไม่ได้สร้างมาเพื่อให้บริการผู้สูงอายุโดยเฉพาะ

๕.๒ ประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น เดิมได้สนับสนุนโครงการดำเนินงานศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน (บ้านกลางของผู้สูงอายุ) โดยมีมุ่งหมายให้เกิดการสร้างกลไกระดับชุมชนในการดูแลคุ้มครองและช่วยเหลือผู้สูงอายุ โดยเฉพาะกลุ่มที่พึ่งพาตนเองไม่ได้ขาดคนดูแลและถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ให้ได้รับการดูแลที่เหมาะสมและต่อเนื่องตลอดเวลา การดำเนินโครงการนี้มุ่งเน้นเสริมสร้างภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่นและชุมชนในบทบาท การดูแลคุ้มครองผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ของตนเอง และเน้นการส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนเป็นแกนในการดูแลผู้สูงอายุที่จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนของตนเองได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดี (สำนักงานส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, ๒๕๕๖) ซึ่งสามารถนำมาต่อยอดการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ไม่ของบลงทุน) ในปัจจุบันได้

การทำงานในรูปแบบศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ทั้งในรูปแบบที่ได้รับสนับสนุนงบประมาณ และแบบไม่ขอรับงบประมาณ มีการทำงานการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุภายใต้แนวคิดการบูรณาการการทำงาน โดยมีการเชื่อมต่อระหว่างชุมชนและหน่วยงานราชการ เช่น การจัดโรงเรียนผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ มีการจัดบริการโดยใช้ผู้สูงอายุเป็นศูนย์กลาง มีการค้นหาความต้องการที่ผู้สูงอายุต้องการที่จะเรียนรู้ และประสานวิทยากรที่เหมาะสมที่จะให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ โดยที่การให้ความรู้นั้นมีการดูที่ความเหมาะสมตามบริบทของชุมชนด้วย เป็นการเชื่อมประสานระหว่างความต้องการของผู้สูงอายุและประโยชน์ที่หน่วยงานต้องการจะสื่อสารให้กับชุมชน นับว่าเป็นโครงการที่ตอบสนองการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสังคมให้กับผู้สูงอายุในชุมชนได้เป็นอย่างดี

๖. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

๖.๑ สรุปสาระสำคัญ

สังคมสูงวัย (Ageing Society) หมายถึงสังคมที่โครงสร้างประชากรมีอายุเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น หรือตามการนิยามขององค์การสหประชาชาติหมายถึง ประเทศที่มีสัดส่วนของผู้สูงอายุ หรือผู้สูงอายุที่มีอายุ ตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไปมากกว่า ร้อยละ ๑๐ ของประชากรทั้งหมด ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวได้เกิดขึ้นในประเทศพัฒนาแล้วหลายแห่งทั่วโลก และในกรณีประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ขอบข่ายการนิยามนี้ มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ เพราะมีสัดส่วนของประชากรกลุ่มผู้สูงอายุถึง ร้อยละ ๑๐.๓๘ ของประชากรทั้งประเทศและในปี ๒๕๕๘ สัดส่วนประชากรผู้สูงอายุไทยมีจำนวนร้อยละ ๑๖ ของประชากรไทยทั้งประเทศ (๖๕.๑ ล้านคน) ซึ่งถือได้ว่า สัดส่วนประชากรสูงอายุของไทยกำลังเพิ่มขึ้นด้วยอัตราที่เร็วมาก คือ สูงกว่า ร้อยละ ๔ ต่อปี ในขณะที่ประชากรรวมเพิ่มขึ้นด้วยอัตรา ร้อยละ ๐.๕ เท่านั้น และตามคาดประมาณการประชากรของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ คือมีสัดส่วนประชากรอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไปสูงถึงร้อยละ ๒๐ ในปี ๒๕๖๔ และจะเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super Aged society) เมื่อมีสัดส่วนประชากร ๖๐ ปีขึ้นไปสูงถึง ร้อยละ ๒๘ ใน พ.ศ. ๒๕๗๔ (จุรลักษณ์ ทิพเจริญ, ๒๕๖๒, น.๑)

กลุ่มผู้สูงอายุ ถือเป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนของผู้ประสพภาวะยากลำบากสูงกว่าวัยอื่นๆ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่มีเงินออมและไม่มีบุตรหลานคอยดูแล ประกอบกับความชราภาพ ร่างกายไม่แข็งแรงตามวัย มีโรคภัยไข้เจ็บมากขึ้น ก่อให้เกิดการพึ่งพาและความต้องการการดูแลจากสังคมมากยิ่งขึ้น จากปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้เกิดมาตรการรองรับการดำเนินงาน เพื่อการส่งเสริมศักยภาพการดูแลการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ เช่น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) ต่อมา รัฐบาลปัจจุบัน ได้กำหนดนโยบาย ซึ่งให้ความสำคัญในนโยบายด้านสังคมเรื่อง “การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ การเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมสูงอายุที่มีคุณภาพ” ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้สนองตอบนโยบายดังกล่าวด้วยการดำเนินโครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) นับตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นมา

โครงการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) เริ่มขึ้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นโครงการที่สืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทย ที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรสูงอายุ นายกรัฐมนตรีได้มีข้อสั่งการเรื่องการพัฒนา รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ครบวงจร การจัดให้มีศูนย์เบ็ดเสร็จในการดูแลและส่งเสริมอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุ โดยมอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเจ้าภาพหลักร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย และสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย ร่วมกันกำหนดรูปแบบการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้มีสถานที่ในการจัดกิจกรรมและบริการ ส่งเสริมด้านอาชีพและการถ่ายทอดภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในชุมชน ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาด้านสุขภาพกาย จิตใจ และสังคม เป็นศูนย์ส่งเสริมและสนับสนุนอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ จัดระบบข้อมูลผู้สูงอายุในพื้นที่ เป็นต้น

ปัจจุบันการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุเป็นไปอย่างแพร่หลาย ทำให้เกิดการสร้างโครงสร้างหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับการจัดกิจกรรมต่างๆของผู้สูงอายุในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) หรือในหน่วยงานต่างๆอย่างมากมาย การขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) จึงไม่จำเป็นต้องสนับสนุนงบโครงสร้างในทุก อปท. ที่ประสงค์จะดำเนินงาน ศพอส. เช่น ใน อปท. ที่มีความพร้อมในด้านอาคาร สถานที่ ในการดำเนินงาน ศพอส. ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ขอนแก่น จึงดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้ง ศพอส. แบบไม่ของบลงทุน โดยมีกิจกรรม ๔ มิติ + ๑ มิติ ได้แก่ มิติทางสังคม มิติสุขภาพ มิติเศรษฐกิจ มิติสิ่งแวดล้อม และมิติเทคโนโลยี เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมให้แก่ผู้สูงอายุ การจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบประมาณ เป็นการปิดช่องว่างความยากลำบากในการใช้งบประมาณในการก่อสร้างสถานที่ในการจัดกิจกรรม และยังสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นจากสถานที่เดิมที่ผู้สูงอายุคุ้นเคย

๖.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ

การดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

๑. จัดประชุมหรือจัดเวทีประชาคมเพื่อเผยแพร่แนวคิดและรูปแบบการจัดตั้ง ศพอส. เช่น ชมรมผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น พร้อมทั้งร่วมเสนอความเห็นในการจัดกิจกรรมของ ศพอส. โดยให้เป็นไปตามความต้องการของผู้สูงอายุ

๒. แต่งตั้งคณะกรรมการบริหาร ศพอส. เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานการจัดทำแผนงาน โครงการ การแสวงหาความร่วมมือจากภาคีองค์กรเครือข่ายในชุมชน และการส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินงาน ศพอส. ต่อเนื่อง การจัดหาสมาชิกจากชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ การจัดหาสถานที่ตั้ง ศพอส. (โดยไม่ของบลงทุน) เป็นต้น ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำคำสั่งคณะกรรมการบริหาร ศพอส. การจัดทำแผนงาน โครงการส่งมาที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่นเพื่อรวบรวมส่งให้ส่วนกลาง

๓. จัดตั้ง ศพอส. และดำเนินกิจกรรม เช่น กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เป็นต้น

๔. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ ให้กรมกิจการผู้สูงอายุ ทราบต่อไป

๖.๓ เป้าหมายของงาน

๑. เพื่อพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ให้มีองค์ความรู้ในการเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุในพื้นที่

๒. เพื่อส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ มีการขับเคลื่อนกิจกรรมและบริการที่เหมาะสมในทุกมิติ สำหรับผู้สูงอายุและคนทุกวัย

๓. เพื่อเป็นศูนย์รวมให้ผู้สูงอายุและคนทุกวัยมีสถานที่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

๗. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๗.๑ ผลสำเร็จของงานเชิงปริมาณ

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น ดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุน สำเร็จและจัดตั้งแล้ว จำนวน ๑๔ พื้นที่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ จำนวน ๕ พื้นที่ ได้แก่

๑) เทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

๒) องค์การบริหารส่วนตำบลระเซ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

- ๓) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
- ๔) องค์การบริหารส่วนตำบลนาหว้า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น
- ๕) องค์การบริหารส่วนตำบลใหม่มาเพียง อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ จำนวน ๙ พื้นที่ ได้แก่

- ๑) เทศบาลตำบลหนองแก อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น
- ๒) เทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
- ๓) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอมีชัยบุรี จังหวัดขอนแก่น
- ๔) องค์การบริหารส่วนตำบลวังสวาบ อำเภอภูผาม่าน จังหวัดขอนแก่น
- ๕) เทศบาลตำบลพระลับ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
- ๖) เทศบาลตำบลบ้านค้อ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
- ๗) เทศบาลโนนสมบูรณ์ อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น
- ๘) เทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น
- ๙) องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

๗.๒ ผลสำเร็จของงานเชิงคุณภาพ

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น ดำเนินการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุน สำเร็จและจัดตั้งแล้ว จำนวน ๑๔ พื้นที่ ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ จำนวน ๕ พื้นที่ ได้แก่

- ๑) เทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

เทศบาลตำบลท่าพระ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ เดิมมีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ ที่สนับสนุนกิจกรรมโดยเทศบาลอยู่อย่างต่อเนื่อง ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น เล็งเห็นว่าเทศบาลตำบลท่าพระและผู้สูงอายุในพื้นที่มีความพร้อมที่จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุน โดยใช้สถานที่ห้องประชุมของเทศบาลตำบลท่าพระเป็นที่จัดกิจกรรม และมีเจ้าหน้าที่เทศบาลเป็นผู้อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ และในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ได้เสนอของบประมาณ เพื่อสร้างอาคารสถานที่สำหรับสำหรับการตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

- ๒) องค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้ อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น มีความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่ เดิมมีการรวมตัวกันของผู้สูงอายุ ที่สนับสนุนกิจกรรมโดยเทศบาลอยู่อย่างต่อเนื่อง ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุขึ้น โดยใช้พื้นที่อาคารอเนกประสงค์ภายในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลจระเข้ กิจกรรมหลักคือโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยการกำหนดหลักสูตรตามคู่มือของกรมกิจการผู้สูงอายุ และใช้วิทยากร

จิตอาสาจากหน่วยงานของรัฐ ที่มีความรู้ความสามารถตรงตามหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้น และเทศบาลตำบลหนองเรือ มีการประสานเครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

๓) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น มีการสนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุขึ้น โดยใช้พื้นที่ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกงเป็นสถานที่ให้การทำกิจกรรม เมื่อกิจกรรมในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เป็นรูปธรรมมากขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกง ได้เขียนโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุและนวัตกรรม

๔) องค์การบริหารส่วนตำบลนาหว้า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหว้า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น มีความสนใจในการสนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงร่วมกับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุนขึ้น เมื่อกิจกรรมในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เป็นรูปธรรมมากขึ้น และองค์การบริหารส่วนตำบลนาหว้าเล็งเห็นความสำคัญในงานด้านผู้สูงอายุ จึงได้จัดทำงบประมาณ เพื่อก่อสร้างอาคารสำหรับใช้ในงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุในพื้นที่ ตั้งอยู่ในบริเวณองค์การบริหารส่วนตำบลนาหว้า และในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหว้า ได้รับงบประมาณจากกรมกิจการผู้สูงอายุในการจัดซื้อครุภัณฑ์สำหรับสนับสนุนกิจกรรมศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

๕) องค์การบริหารส่วนตำบลใหม่นาเพียง อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนตำบลใหม่นาเพียง อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น เดิมมีกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และเล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงร่วมกับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุนขึ้น โดยใช้ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ และองค์การบริหารส่วนตำบลใหม่นาเพียง มีการประสานเครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

ปีงบประมาณ ๒๕๖๔ จำนวน ๙ พื้นที่ ได้แก่

๑) เทศบาลตำบลหนองแก อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

เทศบาลตำบลหนองแก อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น เดิมมีกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และเล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงร่วมกับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

แบบไม่ของบลงทุนขึ้น โดยใช้ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ และเทศบาลตำบลหนองแก มีการประสานเครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

๒) เทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

เทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เดิมมีกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จึงร่วมกับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุนขึ้น เมื่อกิจกรรมในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ เป็นรูปธรรมมากขึ้น เทศบาลตำบลสำราญจึงอนุญาตให้ใช้อาคารสำนักงาน ๑ หลัง เพื่อจัดตั้งเป็น ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในพื้นที่เทศบาลตำบลสำราญ และในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เทศบาลตำบลสำราญ ได้ทำแผนขอรับงบประมาณจากกรมกิจการผู้สูงอายุ ในการจัดซื้อครุภัณฑ์สำหรับสนับสนุนกิจกรรมศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

๓) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแปน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลหนองแปน อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น เดิมมีกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และเล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงร่วมกับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุนขึ้น โดยใช้ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ และองค์การบริหารส่วนตำบลตำบลหนองแปน มีการประสานเครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

๔) องค์การบริหารส่วนตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนตำบลตำบลวังสวาบ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดขอนแก่น เล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ และได้รับงบประมาณในการจัดโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ๒ ปี ก่อนหน้า จึงร่วมกับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุนขึ้น เพื่อให้งานด้านผู้สูงอายุเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยใช้ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ และมีการประสานเครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น และในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ องค์การบริหารส่วนตำบลวังสวาบ ได้รับงบประมาณจากกรมกิจการผู้สูงอายุในการจัดซื้อครุภัณฑ์สำหรับสนับสนุนกิจกรรมศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ

๕) เทศบาลตำบลพระลับ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

เทศบาลตำบลพระลับ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ณ วัดป่าแสงอรุณ ตำบลพระลับ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยใช้

ศาลาการเปรียญเป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ เทศบาลตำบลพระลับมีการจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุให้แก่ผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยการกำหนดหลักสูตรตามคู่มือของกรมกิจการผู้สูงอายุ และใช้วิทยากรจิตอาสาจากหน่วยงานของรัฐ ที่มีความรู้ความสามารถตรงตามหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้น และเทศบาลตำบลพระลับมีการประสานเครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

๖) เทศบาลตำบลบ้านค้อ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

เทศบาลตำบลบ้านค้อ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น เดิมมีกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และมีกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง ประกอบกับเทศบาลเล็งเห็นความสำคัญของกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงร่วมกับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ขอของบลงทุนขึ้น โดยใช้ห้องประชุมของเทศบาลเป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมต่างๆ และเทศบาลตำบลบ้านค้อ มีการประสานเครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

๗) เทศบาลตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น

เทศบาลตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเขาสวนกวาง จังหวัดขอนแก่น มีความสนใจในการสนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุในพื้นที่ จึงร่วมกับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ขอของบลงทุนขึ้น เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมของผู้สูงอายุเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยใช้ห้องประชุมของเทศบาลเป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรมศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น และเทศบาลโนนสมบูรณ์ มีการประสานเครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

๘) เทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น

เทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่น มีการสนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่อง โดยใช้อาคารสำหรับกิจกรรมของผู้สูงอายุและผู้พิการภายในเทศบาลเป็นที่จัดกิจกรรม ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่นจึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ใช้งบของบลงทุนขึ้น เพื่อการดำเนินกิจกรรมด้านผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้พื้นที่อาคารสำหรับกิจกรรมของผู้สูงอายุและผู้พิการเป็นสถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ และเทศบาลตำบลบ้านแฮด มีการประสานเครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

๙) องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่นมีการสนับสนุนกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ อย่างต่อเนื่อง โดยใช้ห้องประชุมใหญ่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นที่จัดกิจกรรม ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่นจึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ใช้งบของบลงทุนขึ้น เพื่อดำเนินกิจกรรมด้านผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้พื้นที่เดิมที่เคยจัดกิจกรรม เป็นสถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ และ องค์การบริหารส่วนตำบลโนนทัน มีการประสานเครือข่ายในพื้นที่เป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นต้น

๘. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

๘.๑ การนำไปใช้ประโยชน์

ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุนของ ๑๔ พื้นที่นี้จัดตั้งด้วยความสมัครใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้มีการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุมาอย่างต่อเนื่อง ศูนย์ฯ จึงเข้าไปมีบทบาทในการแนะนำ และสนับสนุนให้เกิดการจัดตั้ง ศพอส. ขึ้นในอปท. เพื่อเพิ่มกลไกการให้บริการแก่ผู้สูงอายุในชุมชนให้มีศักยภาพมากขึ้น โดยหลังจากได้จัดตั้งแล้ว ศพอส. ทุกแห่งได้มีการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เช่น กิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุ และใช้เป็นสถานที่พบปะจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้สูงอายุ เป็นต้น

๘.๒ ผลกระทบ

ในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ แบบไม่ของบลงทุน ทำให้การดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ ในระดับตำบลเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการได้สะดวก สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างทั่วถึง สามารถเข้าถึงบริการด้านผู้สูงอายุในท้องถิ่นได้ โดยไม่ต้องรอนงบลงทุน เพื่อสร้างอาคารสถานที่ในการจัดบริการ

๙. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

๑) กฎระเบียบและข้อกำหนดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ได้ตามความเห็นของสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน

๒) เนื่องจากเป็นการขับเคลื่อน ศพอส. แบบไม่ของบลงทุน ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้จัดส่งรายงานผลการดำเนินงาน ทำให้ขาดการรวบรวมข้อมูลนี้อาจเป็นประโยชน์ในอนาคต

๑๐. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๑) งบประมาณในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมไม่มีความต่อเนื่อง ทำให้การขยายผลพื้นที่ ศพอส. และขับเคลื่อนกิจกรรม ไม่มีความต่อเนื่องและไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๒) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานในการหนุนเสริมหรือเป็นที่ปรึกษาตามคำสั่งคณะกรรมการบริหารโครงการ ศพอส. ยังขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองในการสนับสนุนกิจกรรมหรือขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพอส.

๓) ปัญหาการปรับเปลี่ยนผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ขาดความต่อเนื่องจากการดำเนินงาน ศพอส.

๑๑. ข้อเสนอแนะ

๑) การดำเนินงาน ศพอส. ควรมีการสนับสนุนข้อมูลทางด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้คณะกรรมการบริหาร ศพอส. มีความรู้ความเข้าใจ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และพัฒนาการจัดบริการต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุได้ตรงกับความต้องการ และทันต่อเหตุการณ์ตามยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง

๒) การส่งเสริมความรู้ด้านการบริหารจัดการแก่คณะกรรมการบริหาร ศพอส. เป็นเรื่องสำคัญ เพราะคณะกรรมการบริหาร ศพอส. เป็นกลไกขับเคลื่อนการทำงาน และบริหารงานกิจการต่างๆ ของ ศพอส. เพื่อให้การดำเนินงานมีการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ

๓) การดำเนินงาน ศพอส. จะต้องมีการจัดทำแผนดำเนินการที่สอดคล้องกับแผนงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ศพอส. ดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน และหนุนเสริมซึ่งกันและกัน

๔) การดำเนินงาน ศพอส. จำเป็นจะต้องได้รับงบประมาณการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมความรู้การเขียนโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เป็นต้น

๑๒. การเผยแพร่ผลงาน

จัดทำรายงานผลสรุปผลการดำเนินงานประจำปี ของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น และเผยแพร่ในเว็บไซต์ของศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

๑๓. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน

- ๑) นางสาวปวรวรรณ เพือกผาสุข ตำแหน่ง นักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติการ สัดส่วนผลงาน ๖๐
 ๒) นางเพลินจิต ใจอ่อน ตำแหน่ง เจ้าพนักงานอาชีพบำบัดซ้ำมาตรฐาน สัดส่วนผลงาน ๒๐
 ๓) นางสาวดวงใจ ทวีสุวรรณ ตำแหน่ง นักสังคมสงเคราะห์ สัดส่วนผลงาน ๒๐

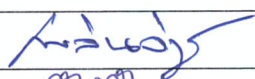

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ).....

(นางสาวปวรวรรณ เพือกผาสุข)

ผู้ขอประเมิน

ขอรับรองว่าสัดส่วนการดำเนินการข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
นางเพลินจิต ใจอ่อน	
นางสาวดวงใจ ทวีสุวรรณ	

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ).....

(นางสาวบุญน้อม งามเชื้อ)

ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล

(ลงชื่อ).....

(นางสาวอาภา รัตนพิทักษ์)

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

(.....)

ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อยสองระดับ คือ ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวก็ให้มีคำรับรองหนึ่งระดับได้

ภาคผนวก

ภาพ ศพอส. ที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนอาคาร

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านกง อำเภอหนองเรือ จังหวัดขอนแก่น

ภาพ ศพอส. ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนอาคาร

เทศบาลตำบลสำราญ อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ภาพ ศพอส. ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนอาคาร

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหว้า อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น

บรรณานุกรม

ฐิตินันท์ นาคผู้ และ อาจันต์ สงทับ (2561). การพึ่งพาตนเอง การเสริมสร้างพลังทางสุขภาพ ความรอบรู้

ทางสุขภาพ และ ความสุขของผู้สูงอายุ ตำบลทับยายเชียง อำเภอพรหมพิราม จังหวัด

พิษณุโลก. สาขาจิตวิทยาชุมชน. คณะสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดร.ขวัญสุดา บุญทศ. (2563). ภาวะสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุที่อยู่

เพียงลำพังในชุมชนเขตเมือง จังหวัดขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บรรลุ ศิริพานิช (2542). ผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพฯ : สภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย.

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2553)

ภาณุ อดกลั่น. (2551). ทฤษฎีการสูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 1 เมษายน, 2556, จาก

<http://www.bcnu.ac.th/bcnu>

รศ.ดร.กิติพัฒน์ นนทปัทมะดล. (2550). นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศิริรงค์ ทับสายทอง.(2533). จิตวิทยาผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรกุล เจนอบรม.(2532). การเรียนรู้ด้วยตนเอง: นวัตกรรมทางการศึกษาที่ไม่เคยเก่า. เอกสารประกอบการ

ประชุม นวัตกรรมเพื่อการเรียนการสอน.

สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

แบบการเสนอข้อเสนอนโยบายการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

เรื่อง การขับเคลื่อนโครงการศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ
ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

ของ

นางสาวปวรพรรณ เผือกผาสุข

ตำแหน่ง นักสังคมสงเคราะห์ปฏิบัติการ ตำแหน่งเลขที่ ๑๕๗

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ

สารบัญ

	หน้า
๑. คำกล่าว	๑
๒. เรื่อง	๑
๓. หลักการและเหตุผล	๑
๔. วัตถุประสงค์ของข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน	๓
๕. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข	
๕.๑ บทวิเคราะห์	๓
๕.๒ แนวความคิด	๗
๕.๓ ข้อเสนอ	๑๕
๕.๔ ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข	๑๕
๖. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๑๕
๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จ	๑๖
ภาคผนวก	๑๗
บรรณานุกรม	๒๒

.....

แบบการเสนอข้อเสนอแนวความคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

๑. คำกล่าว

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ มีความพยายามดำเนินงานด้านผู้สูงอายุให้เกิดความเข้มแข็งในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพแก่กลุ่มผู้สูงอายุและภาคีเครือข่าย ให้กลุ่มสามารถพัฒนาต่อยอดกิจกรรมต่างๆของตนเองและกิจกรรมที่ศูนย์ฯจัดให้ ภายใต้บริบทของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่รองรับการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ มาตรการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ โดยให้มีการส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ อีกทั้งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๑๑ รับรองให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิในการคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ และตอบรับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ที่กำหนดไว้ว่า วัยสูงอายุ จะได้รับการดูแลทั้งด้านสุขภาพ การดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยของผู้สูงอายุ ทั้งผู้สูงอายุวัยต้นอายุ ผู้สูงอายุวัยกลางอายุ และผู้สูงอายุวัยปลาย มีอุปกรณ์ที่ได้รับการพัฒนาให้มีความทันสมัย มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ได้รับการบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ และคุณภาพ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและเอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิต ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีส่วนร่วมทางสังคม มีสุขภาพกายและใจที่ดี และเป็นแรงพลังในการช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ

อีกทั้งจากมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระชาติ เรื่อง “สังคมผู้สูงอายุ” ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ตลอดจนช่วยเหลือสังคมได้ในระยะยาว และให้ความสำคัญในการพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ ให้ได้รับสิทธิสวัสดิการที่เหมาะสมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม สอดคล้องตามแผนการดำเนินงาน กรมกิจการผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔ ในการมอบนโยบายและขับเคลื่อนภารกิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ได้มอบหมายให้ กรมกิจการผู้สูงอายุ รับผิดชอบดำเนินการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุ เชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ ในการขับเคลื่อนศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ (Anti Ageing Activity) ซึ่งเป็น ๑ ในโครงการ Flagship ของกรมกิจการผู้สูงอายุ โดยกำหนดเป้าหมายเปิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ (Day Center) ใน ๔ พื้นที่ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาสนะเวศม์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และศูนย์การเรียนรู้และฝึกอบรมด้านผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี

๒. เรื่อง การขับเคลื่อนโครงการศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

๓. หลักการและเหตุผล

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น สังกัดกองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เปิดดำเนินการจัดกิจกรรมบริการให้กับสมาชิกผู้สูงอายุ องค์กรเครือข่ายด้านผู้สูงอายุ ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และพื้นที่ในความรับผิดชอบ ๗ จังหวัด โดยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่นเปิดให้บริการในรูปแบบ Day Center ผู้สูงอายุ

มาใช้บริการกิจกรรมประเภท มาเช้า - เย็นกลับ ไม่มีผู้รับบริการภายในศูนย์ฯ เวลาเปิดบริการ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. จัดบริการในรูปแบบกลุ่มสนใจ ชมรมผู้สูงอายุ และสนับสนุนองค์กรเครือข่ายด้านผู้สูงอายุ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนบูรณาการรองรับสังคมผู้สูงอายุ ครอบคลุมทั้ง ๔ มิติ (ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสภาพแวดล้อม) และเป็นนโยบายผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีการผลักดันจังหวัดขอนแก่นให้เป็น Khonkaen Smart City ในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น Smart Healthy สำหรับผู้สูงอายุ เป็นการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลประวัติผู้สูงอายุ ทั้งด้านครอบครัวและสุขภาพ เป็นการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพกายใจ ให้แก่ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับกรมกิจการผู้สูงอายุ ในการขับเคลื่อนศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุตาม Flagship ของกรมกิจการผู้สูงอายุ และแผนขับเคลื่อนศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น ซึ่งเดิมมีการจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุในลักษณะ Day Center จึงได้ดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องและต่อเนื่องจากภารกิจเดิม พร้อมกับบูรณาการงานให้มีศักยภาพและครอบคลุมทั้ง ๔ มิติข้างต้น โดยการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกับหน่วยงานความร่วมมือการขับเคลื่อนศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น (Anti Ageing Activity) ระหว่าง ๖ กระทรวง และ ๖ องค์กรภาคประชาสังคม รวม ๓๐ หน่วยงาน ได้แก่

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ ๑) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ๒) สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕ ๓) ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว รัตนภา ๔) นิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ ๕) สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง ๖) สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๗) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดขอนแก่น ๘) บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น ๙) ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการจังหวัดขอนแก่น ๑๐) ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกขอนแก่น ๑๑) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ๑๒) การเคหะชุมชนจังหวัดขอนแก่น ๑๓) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

๒. กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ ๑) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ๒) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีขอนแก่น ๓) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น

๓. กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ๑) ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองขอนแก่น ๒) องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ๓) เทศบาลนครขอนแก่น

๔. กระทรวงแรงงาน ได้แก่ ๑) แรงงานจังหวัดขอนแก่น ๒) จัดหางานจังหวัดขอนแก่น

๕. กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ๑) วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น ๒) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

๖. กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

๗. ภาคประชาสังคม ได้แก่ ๑) ประธานมูลนิธิชุมชนขอนแก่นทศวรรษหน้า ๒) ประธานสมาคมสมาคมนักผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ประจำจังหวัดขอนแก่น ๓) นายกสมาคมข้าราชการบำเหน็จบำนาญและผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ๔) ประธานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ๕) ที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ภาคประชาชน ด้านสังคม ๖) ประธานชมรมรวมใจผู้สูงวัยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

โดยที่บันทึกข้อตกลงความร่วมมือนี้มีเจตจำนงที่จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น (Anti Ageing Activity) และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุครอบคลุม ทั้ง ๔ มิติ (มิติสุขภาพ มิติสังคม มิติเศรษฐกิจ และมิติสภาพแวดล้อม) โดยร่วมกันผลักดันในระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนสร้างกลไกการดำเนินงานให้เอื้อต่อการดูแล กลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่ที่เชื่อมโยงสอดรับแนวนโยบายรัฐบาล แผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่าง ยั่งยืน ทุกหน่วยงานในบันทึกความร่วมมือนี้ จึงมีความเห็นพ้องกันกับแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ มีระยะเวลาการทำข้อตกลงระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔ - ๒๕๖๘ โดยมีอธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ และผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น เป็นพยานในการทำข้อตกลง

๔. วัตถุประสงค์ของข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

การเสนอแนวคิดการพัฒนาการขับเคลื่อนโครงการศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น ในครั้งนี้ จัดทำขึ้น ๑) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ทั้งในด้านงานบริการแก่ผู้สูงอายุ และงานประสานเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมบูรณาการ ในการจัดกิจกรรมในศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น อีกทั้งยังคาดหวังให้ ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ๒) เป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรมด้านผู้สูงอายุ ให้กับศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิต และส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อยกระดับการทำงานด้านผู้สูงอายุต่อไป

๕. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๕.๑ บทวิเคราะห์

ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น กำลังขับเคลื่อนโดยอาศัยกลไกของหน่วยงานที่ร่วมทำข้อตกลงความร่วมมือการขับเคลื่อนศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น แต่ละหน่วยงานมีการวางแผนการขับเคลื่อนงาน โดยส่งแผนงานเข้ามาจัดกิจกรรมต่างๆให้แก่ผู้สูงอายุในศูนย์ฯ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น มีหน้าที่อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ในการจัดกิจกรรม หรือด้านประสานข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้มารับบริการที่หน่วยงานต่างๆได้จัดขึ้น เช่น วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีจังหวัดขอนแก่น มีการวางแผนจัดกิจกรรม “คลินิกคลายทุกข์ สุขกาย” ขึ้นในบริเวณศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น ทุกเช้าวันพฤหัสบดีของทุกสัปดาห์ เพื่อเป็นการตั้งจุดตรวจสุขภาพเบื้องต้นให้แก่ผู้สูงอายุ หรือหากผู้สูงอายุ มีปัญหาสุขภาพจิต ทางวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีจังหวัดขอนแก่น จัดทีมคณาจารย์ให้คำปรึกษา และดำเนินการส่งต่อมายังนักสังคมสงเคราะห์ของศูนย์ฯ เพื่อให้คำปรึกษาและให้บริการอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น มีความพยายามที่จะยกระดับการทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทั้ง ๔ มิติ + ๑ มิติ โดยการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายที่ทำงานด้านผู้สูงอายุ ร่วมกับหน่วยงานที่ร่วมทำข้อตกลงทั้ง ๓๐ หน่วยงาน เพื่อดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีการวางแผนการดำเนินงานในระยะ ๔ ปี ตามข้อตกลง โดยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่นและหน่วยงานในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเจ้าภาพในมิติด้านสังคม และนำไปขยายผลการดำเนินการศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมบริการด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ที่ครอบคลุมทั้ง ๕ มิติ ให้เป็นรูปธรรม และนำไปปฏิบัติจริง เช่น เป็นต้นแบบการดำเนินงานกิจกรรมด้านผู้สูงอายุ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปรับใช้ในพื้นที่ เป็นการสนับสนุนให้เกิดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขึ้นในชุมชน

Model ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

มิติ	กระทรวง	หน่วยงาน
มิติด้านสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงมหาดไทย - ภาคประชาสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - ทีม One Home ขอนแก่น (๑๓ หน่วยงาน) - ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองขอนแก่น - องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น - เทศบาลนครขอนแก่น - มูลนิธิชุมชนขอนแก่นทศวรรษหน้า - สาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ประจำจังหวัดขอนแก่น - สมาคมข้าราชการบำนาญบ้านญาติและผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น - อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น - ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ภาคประชาชน ด้านสังคม - ชมรมรวมใจผู้สูงวัยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น
มิติด้านสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงศึกษาธิการ 	<ul style="list-style-type: none"> - สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น - วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีขอนแก่น - วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น - วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น - ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น
มิติด้านเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงแรงงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - แรงงานจังหวัดขอนแก่น - จัดหางานจังหวัดขอนแก่น - ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น
มิติด้านสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ - กระทรวงสาธารณสุข 	<ul style="list-style-type: none"> - ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น - สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น
มิติด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี	<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

(ตัวอย่างแผนการดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น)
 แผนการดำเนินงานและจัดกิจกรรมสร้างสุขผู้สูงอายุ ไตรมาส ๔ ระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน ๒๕๖๔
 ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น
 ตารางกิจกรรมด้านสุขภาพ ประจำเดือน กรกฎาคม ๒๕๖๔

วัน	ช่วงเช้า				ช่วงบ่าย				
	เวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	จำนวนผู้เข้าร่วม	เวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ	จำนวนผู้เข้าร่วม	สถานที่จัด
จันทร์	๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.	คาราโอเกะ / เปตอง	ศพล.ขก.	๒๐ คน	๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	คาราโอเกะ / เปตอง	ศพล.ขก.	๒๐ คน	ศพล.ขก.
อังคาร	๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.	โครงการสังคมผู้สูงอายุเตรียมความพร้อมไม่ต้องรอ	สมาคมสภาผู้สูงอายุประจำจังหวัดขอนแก่น	๒๐ คน	๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	ดนตรีไทย	ศพล.ขก.	๒๐ คน	ศพล.ขก.
พุธ	๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.	คลินิกกายภาพบำบัด	วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดขอนแก่น	๒๐ คน	๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	ไลน์แดนซ์เพื่อสุขภาพ	ศพล.ขก.	๒๐ คน	ศพล.ขก.
พฤหัสบดี	๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.	กิจกรรมต้านการฟื้นฟูสมรรถภาพ/นวดมือแก้ไขปัญหานิ้วล็อก	ศูนย์พัฒนาศึกษาศึกษาบุคคลออกทัศนศึกษาจังหวัดขอนแก่น	๒๐ คน	๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	งานประดิษฐ์เสริมรายได้	ศพล.ขก.	๒๐ คน	ศพล.ขก.
ศุกร์	๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.	คาราโอเกะ / เปตอง	ศพล.ขก.	๒๐ คน	๑๓.๐๐ – ๑๖.๐๐ น.	คาราโอเกะ / เปตอง	ศพล.ขก.	๒๐ คน	ศพล.ขก.

(ตัวอย่างแผนการดำเนินงานศูนย์สร้างผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น)
 ตารางจัดกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์สร้างสุข ๕ มิติ (ศพส. สาขาหน้าวิทยาลัยอาชีววะ ขอนแก่น)

วัน	เวลา	กิจกรรม	กิจกรรมประจำวัน	กิจกรรมประจำเดือน	กลุ่มเป้าหมาย	สถานที่	วิทยากร / ผู้รับผิดชอบ
จันทร์ มิติ เทคโนโลยี	๐๙.๐๐ น. - ๑๒.๐๐ น.	นัดพบทางการ การอยู่ ร่วมกันบนความ แตกต่าง เรียนรู้ ICT / การใช้ application ประชาสัมพันธ์	ไลน์แอดซ์ กิจกรรมเบตอง		Active aging	ศพส. ขอนแก่น (หน้าวิทยาลัย อาชีวศึกษาขอนแก่น)	ทีมสนับสนุนการ เยาวชน / สภาเด็กฯ / ครูสอน ICT บาสโลป / ลีลาศ / คนตรี ไทย / จนท. ศพส.
อังคาร มิติ สุขภาพ	๑๓.๓๐ น. - ๑๖.๐๐ น. ๐๙.๐๐ น. - ๑๒.๐๐ น.	บาสโลป / ลีลาศ คัดกรอง / ADL ตรวจ สุขภาพเบื้องต้น / การ รับผิดชอบต่อสุขภาพ ใน ยุคโควิด - ๑๙	คาราโอเกะ รำไทย		Active aging กลุ่มผู้สูงอายุที่ สนใจ / NCDs / และขึ้น ทะเบียน ร่วมมือกับ ทน. ขอนแก่น	ศพส. ขอนแก่น (หน้าวิทยาลัย อาชีวศึกษาขอนแก่น)	กองสาธารณสุข สุข ทน. ขอนแก่น / พยาบาล รพ. ขอนแก่น / จนท. ศพส.
พุธ มิติสังคม	๑๓.๓๐ น. - ๑๖.๐๐ น. ๐๙.๐๐ น. - ๑๒.๐๐ น.	พฤติกรรม ๓๐. นวัตกรรม สุขภาพเด่น แบ่งกลุ่มเยี่ยมบ้าน / ให้ กำลังใจผู้ป่วยติดเตียง (อย่าง ๑ ครั้ง / เดือน)	ดนตรีไทย เบตอง คลินิกสุขภาพ	กิจกรรมสุขสันต์ เดือนเกิด	กลุ่มผู้สูงอายุ ป่วยเรื้อรัง / ติดเตียง / ผู้ต้องพึ่งพ สมรรถภาพ	ในชุมชน เขต เทศบาลเมือง ขอนแก่น และ ใกล้เคียง	กองสาธารณสุข สุข ทน. ขอนแก่น / พยาบาล
	๑๓.๓๐ น. - ๑๖.๐๐ น.	สรุปและสะท้อนผลการ เยี่ยมบ้าน / คลินิก คลาย ทุกข์	คาราโอเกะ				

พฤษภัสบดี มิตี เศรษฐกิจ	๐๙.๐๐ น. - ๑๒.๐๐ น. ๑๓.๓๐ น. - ๑๖.๐๐ น.	สาธิต การอมของ บุคคล / ชมรม / ทักษะบัญชี ครัวเรือน โชว์ - ขยายผลิตภัณฑ์ / สาธิตการผลิตสินค้า	รำไทย ดนตรีไทย		กลุ่มผู้สูงอายุที่ สนใจ / เครือข่าย ชมรม ผู้สูงอายุ ใกล้เคียงที่มี ผลิตภัณฑ์	ศพส.ขอนแก่น (หน้าวิทยาลัย อาชีวศึกษาขอนแก่น)	วิทยาการชุมชนด้านการทำ บัญชีครัวเรือน / กลุ่มเครือข่ายที่มีผลิตภัณฑ์
ศุภร์ มิตี สิ่งแวดล้อม	๐๙.๐๐ น. - ๑๒.๐๐ น. ๑๓.๓๐ น. - ๑๖.๐๐ น.	การแสดง ค่ายคุณธรรม ในวัด / ผักสมภาณี ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่รุ่น และแลกเปลี่ยน ประสบการณ์	คาราโอเกะ เบตอง ไลน์แดนซ์		กลุ่มผู้สูงอายุที่ สนใจ / ผู้สูงอายุที่เป็น ปราชญ์ ชาวบ้านแขนง ต่างๆ	วัดสำคัญ (ในเครือข่าย)	พระภิกษุ / ปราชญ์ ชาวบ้าน นักวิชาการ / จนท. ศพส. กิจกรรมสุข สันต์เดือนเกิด

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น (SWOT)

จุดแข็ง (Strengths)

๑) มีชมรมรวมใจผู้สูงวัยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น เป็นกลไกหลักในการจัดกิจกรรมภายในศูนย์ฯ

๒) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น ดำเนินการจัดบริการให้แก่ผู้สูงอายุมายาวนาน ๒๗ ปี ทำให้เป็นที่รู้จักต่อผู้สูงอายุในชุมชน เมื่อจัดกิจกรรมจึงมีผู้สูงอายุให้ความสนใจจำนวนมาก

๓) สถานที่ตั้งศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุขอนแก่น อยู่ในบริเวณกลางเมืองขอนแก่น ผู้สูงอายุสามารถเดินได้สะดวก มีบริการขนส่งสาธารณะที่สะดวก

จุดอ่อน (Weaknesses)

๑) อาคารสถานที่ตั้งศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุขอนแก่น มีลักษณะเป็นอาคาร ๓ ชั้น ไม่สะดวกในการเดินขึ้นลงเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุ และไม่เหมาะสมกับช่วงวัย เช่น ไม่มีลิฟต์โดยสาร สถานที่คับแคบ

โอกาส (Opportunities)

๑) มีการทำบันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน (MOU) เพื่อจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายและครอบคลุม ๕ มิติ สำหรับผู้สูงอายุ

๒) ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุเป็นนโยบายจังหวัดขอนแก่น และเป็น Flagship ของกรมกิจการผู้สูงอายุ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

อุปสรรค (Threats)

๑) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้เต็มที่

ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น เป็นโครงการที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้อย่างกว้างขวาง เนื่องจากมีภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วนร่วมดำเนินการ อีกทั้งยังมีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุในระยะยาวและต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบันการดำเนินโครงการศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ประสบผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ซึ่งได้เริ่มแพร่ระบาดในประเทศไทยตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และปัจจุบันสถานการณ์ยังไม่ดีขึ้น ถือเป็นอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ซึ่งตลอดระยะเวลาการดำเนินโครงการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่นได้พยายามปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ให้สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์การแพร่ระบาดมาโดยตลอด เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพตามสิทธิที่พึงมีอย่างเหมาะสมและปลอดภัย โดยสามารถใช้ทำบันทึกข้อตกลงระหว่างหน่วยงาน (MOU) เพื่อจัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายและครอบคลุม ๕ มิติ สำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งถือเป็นโอกาสในการดำเนินงาน เนื่องจากทุกหน่วยงานสามารถบูรณาการการทำงานเพื่อประโยชน์แก่ผู้สูงอายุร่วมกันได้

ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น มีจุดแข็งในการดำเนินงานคือ มีชมรมรวมใจผู้สูงวัย ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น เป็นกลไกหลักในการจัดกิจกรรมภายในศูนย์ฯ ซึ่งเป็นกลุ่มชมรมผู้สูงอายุสมาชิกศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีความเข้มแข็ง มีการขับเคลื่อนกิจกรรมของกลุ่มมาโดยตลอด ทำให้สามารถใช้กลไกกลุ่มชมรมนี้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมดำเนินการการจัดกิจกรรมต่างๆภายในศูนย์ฯได้เป็นอย่างดี แม้จะมีข้อจำกัดในการความสะดวกของอาคารสถานที่

แต่กลุ่มชมรม สามารถประยุกต์กิจกรรมให้เหมาะสมกับสถานที่ได้ เช่น มีการจัดตารางกิจกรรมขึ้น เพื่อให้ผู้สูงอายุแต่ละกลุ่มสนใจมารวมกันแบบเหลื่อมเวลากัน ลดความแออัดของสถานที่

๕.๒ แนวความคิด

การดำเนินงานโครงการศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น อยู่ภายใต้แนวคิดที่ว่า “ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีหลักประกัน เป็นพลังของสังคม” ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ของกรมกิจการผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีสถานที่รวมกลุ่มในการจัดกิจกรรมและบริการที่ ครอบคลุมทุกมิติทางด้านสุขภาพ สังคม จิตใจ และเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับการจัดบริการและสวัสดิการทางสังคมในการคุ้มครอง ส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุแบบครบวงจร สามารถตอบสนองปัญหาและ ความต้องการของผู้สูงอายุและชุมชนได้ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๗๑ วรรค ๓ รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครอง ป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรง หรือปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟูและ เยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว

๒. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ (ฉบับแก้ไข พ.ศ.๒๕๕๓) มาตรา ๑๑

มีการคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยผู้สูงอายุจะได้รับสิทธิต่างๆ ดังนี้

๑) การแพทย์และสาธารณสุข

๒) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

๓) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

๔) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่าย

หรือชุมชน

๕) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการ บริการสาธารณะอื่น

๖) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

๗) การยกเว้นค่าเช่าชมสถานที่ของรัฐ

๘) การช่วยเหลือจากการได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิ

ชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

๙) คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทางการแก้ไขปัญหาคอขวด

๑๐) การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

๑๑) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (๑๑/๑) การจ่ายเงินสงเคราะห์

เพื่อการยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยตามระเบียบที่ กผส.กำหนด

๑๒) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี (๑๓) การอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศ

กำหนด

๓. การขับเคลื่อนศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุตาม Flagship ของกรมกิจการผู้สูงอายุ

ตามแผนการดำเนินงานกรมกิจการผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มอบนโยบายและการขับเคลื่อนภารกิจของ กรมกิจการ ผู้สูงอายุ เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ให้กรมกิจการผู้สูงอายุรับผิดชอบดำเนินการขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุเชื่อมโยง

ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท และมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมผู้สูงอายุในการขับเคลื่อนศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ (Anti Ageing Activity) ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการ Flagship ของกรมกิจการผู้สูงอายุ ปี ๒๕๖๔ โดยกำหนดเป้าหมายเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ Day Center ใน ๔ พื้นที่ ได้แก่ ๑) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น ๒) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดนครพนม ๓) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุวาระวาระวาระ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๔) ศูนย์การเรียนรู้และฝึกอบรมด้านผู้สูงอายุจังหวัดชลบุรี

สำนักงานศูนย์ฯ แห่งที่ ๑ เปิดให้บริการรูปแบบ Day Center มีผู้สูงอายุมาใช้บริการกิจกรรมประเภทมาเช้า-เย็นกลับ ไม่มีผู้รับบริการภายในศูนย์ เปิดให้บริการตั้งแต่ เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. จัดบริการในรูปแบบกลุ่มสนใจ ชมรมผู้สูงอายุ และสนับสนุนองค์กรเครือข่ายด้านผู้สูงอายุให้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนบูรณาการรองรับสังคมผู้สูงอายุครอบคลุมทั้ง ๔ มิติ ได้แก่ มิติด้านสังคม มิติด้านสุขภาพ มิติด้านเศรษฐกิจ และมิติด้านสภาพแวดล้อม และเป็นนโยบายของผู้ว่าราชการจังหวัดขอนแก่น ในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีการผลักดันจังหวัดขอนแก่นให้เป็น Khonkaen Smart City ในด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น Smart Healthy สำหรับผู้สูงอายุ เป็นการพัฒนาระบบการดูแลสุขภาพและคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลประวัติผู้สูงอายุ ทั้งด้านครอบครัวและสุขภาพ เป็นการเฝ้าระวังและป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ และสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมการดูแลสุขภาพกายใจ ให้แก่ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับกรมกิจการผู้สูงอายุ ในการขับเคลื่อนศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุตาม Flagship ของกรมกิจการผู้สูงอายุ

๔. แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๑

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๑

จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ คือ

๑) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้วยการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี พึ่งพาตนเองได้และมีหลักประกันที่มั่นคง

๒) เพื่อสร้างจิตสำนึกให้สังคมไทยตระหนักถึงผู้สูงอายุในฐานะบุคคลที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม และส่งเสริมให้คงคุณค่าไว้ให้นานที่สุด

๓) เพื่อให้ประชากรทุกคนตระหนักถึงความสำคัญของการเตรียมการ และมีการเตรียมความพร้อม เพื่อการเป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ

๔) เพื่อให้ประชาชน ครอบครัวและชุมชน ท้องถิ่น องค์กรภาคี และเอกชน ตระหนัก และมีส่วนร่วมในภารกิจด้านผู้สูงอายุ

๕) เพื่อให้มีกรอบและแนวทางการปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุสำหรับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อันจะนำไปสู่การบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุ

๕. แนวคิดการบริหารจัดการ

Max Weber (แมกซ์ เวเบอร์) เห็นว่าผู้นำหรือนักบริหารงานให้มีประสิทธิภาพได้ ซึ่งอยู่กับการที่ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชายินยอมที่จะปฏิบัติตาม และจะต้องมีระบบการบริหารมาดำเนินการให้คำสั่งมีผลให้บังคับได้ เรียกว่าการบริหารระบบราชการ (Bureaucracy)

หลักและแนวคิดระบบราชการ ประกอบด้วยโครงสร้างพื้นฐาน ประการ ดังนี้

๑) ลำดับชั้น (Hierarchy)

การบริหารที่มีลำดับชั้น จะทำให้ระบบการสั่งการและการควบคุมมีความรัดกุม ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพการบริหารที่เน้นกฎหมายและขั้นตอนไม่เหมาะสมกับสถานการณ์โลกที่

เปลี่ยนแปลงไป การทำงานในปัจจุบันต้องการความรวดเร็ว คนต้องการเสรีภาพมากขึ้นประชาชนต้องการบริการที่ สะดวกรวดเร็ว แต่ในองค์กรขนาดใหญ่ที่ใช้ระบบราชการ ต้องมีการเซ็นอนุมัติตามขั้นตอน และยังมีกฎเกณฑ์ มากมายควรมีการลดขั้นตอน ลดลำดับขั้นของการสั่งการออกไป ในขณะที่รักษาความสามารถในการควบคุมที่จำเป็น จัดองค์การเป็นแนวราบมากขึ้น และทำให้คนที่ทำงานในระดับรองๆ ลงมาสามารถควบคุมดูแลและรับผิดชอบต่อ ความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเอง

๒) ความสำนึกแห่งความรับผิดชอบ (Responsibility)

เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องมีความสำนึกแห่งความรับผิดชอบต่อภาระกิจของตน ความรับผิดชอบ หมายถึง การรับผิดชอบต่อการกระทำใดๆ ที่ (Responsibility) ตนได้กระทำลงไปและความพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบโดยผู้บังคับบัญชาอยู่ตลอดเวลาด้วย

๓) หลักแห่งความสมเหตุสมผล (Rationality)

ความถูกต้องเหมาะสมของแนวปฏิบัติที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้มี ประสิทธิภาพและบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิผล (Effective) การทำงานหรือการดำเนินการใดๆ ที่สามารถประสบผลสำเร็จตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้

ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความสามารถในการที่จะใช้ทรัพยากรบริหารต่างๆ ที่มีอยู่ ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ เวลาไปในทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานนั้นได้มากที่สุด

แนวทางที่จะนำไปสู่ความสมเหตุสมผลหรือประสิทธิภาพมีการกำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติงาน ขึ้นมาไว้อย่างชัดเจนในรูปของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับขององค์กร Weber ให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงาน (work process) ว่ามีความสำคัญต่อการที่จะทำให้งานบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ (work outcome) เพราะวิธีการ ทำงานแสดงให้เห็นว่า จะทำงานอย่างไร (how to) โดยวิธีการใดจึงทำให้งานสำเร็จมีประสิทธิภาพ

มาตรการพัฒนาและบริหารกำลังคนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการ วัตถุประสงค์ คือ

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการให้สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ โดยมุ่งตอบสนอง ความต้องการของประชาชน

เพื่อพัฒนาข้าราชการที่มีประสิทธิภาพการทำงานต่ำ ได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถให้สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ประสิทธิภาพ (outcome)

สามารถคัดคนที่ทำงานให้มีประสิทธิภาพ มีผลงานระดับต่ำสุดร้อยละ ๕ ของหน่วยงานออกมา ได้อย่างแท้จริง

สามารถแก้ไขและพัฒนาข้าราชการที่ถูกพิจารณาว่ามีผลงานต่ำ ทำงานไม่มีประสิทธิภาพ ให้กลายเป็นคนที่มีความสามารถทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ ลดละพฤติกรรมทำงานแบบเฉื่อยชา เอาเปรียบเพื่อน ร่วมงานเพื่อให้มาตรการที่ ๓ สามารถถูกนำไปปฏิบัติได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องกำหนดระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน เหมาะสม

๔) หลักการมุ่งสู่ผลสำเร็จ (Achievement orientation)

การปฏิบัติงานใดๆ จะต้องมุ่งสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การหรือเกิดประสิทธิผลหรือผลสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยปัจจัยอย่างน้อย ๓ ประการ

- เจ้าหน้าที่ต้องมีหลักการและวิธีการในการตัดสินใจเลือกหนทางปฏิบัติได้อย่างถูกต้องโดยถือหลักประสิทธิภาพหรือหลักประหยัด

หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) ในระหว่างทางเลือกหลายๆ ทางที่จะต้องใช้จ่ายเงินเท่ากันควรเลือกทางเลือกที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

หลักประหยัด (Economy) ถ้ามีทางเลือกที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลได้เท่าๆ กัน หลายทางเลือกควรเลือกทางเลือกที่เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด

๕) หลักการทำให้เกิดความแตกต่างหรือการมีความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialization)

ลักษณะทางโครงสร้างขององค์การแบบระบบราชการ ต้องมีการแบ่งงาน และจัดแผนงานหรือจัดส่วนงาน (Departmentation) ขึ้นมา เพราะภารกิจการทำงานขององค์การขนาดใหญ่มีจำนวนมากจึงต้องมีการแบ่งงานที่ต้องทำออกเป็นส่วนๆ แล้วหน่วยงานมารองรับการจัดส่วนงานอาจยึดหลักการจัดองค์การได้หลายรูปแบบ

๖) หลักระเบียบวินัย (Discipline)

การกำหนดระเบียบ วินัย และบทลงโทษ เพื่อเป็นกลไกการควบคุมความประพฤติของสมาชิกทุกคนในองค์การ ซึ่งต้องมีสภาพบังคับที่จริงจังเป็นธรรมและเสมอภาคด้วย

๗) ความเป็นวิชาชีพ (Professionalization)

ผู้ปฏิบัติงานในองค์การราชการ ถือเป็นอาชีพอย่างหนึ่ง ความเป็นวิชาชีพของรับราชการนั้นผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในภาระหน้าที่ของตน มีวิธีการจัดการที่มีระบบการทำงานที่ชัดเจน ตั้งอยู่บนหลักการของความสมเหตุสมผล มีการใช้อำนาจตามสายการบังคับบัญชา มีการแบ่งงานตามหลักความชำนาญเฉพาะด้านทำให้ระบบราชการสามารถทำงานที่มีขนาดใหญ่ และสลับซับซ้อนได้อย่างดี

ระบบราชการพัฒนาและใช้มาในช่วงที่สังคมยังเดินไปอย่างช้าๆ และเพิ่งปรับเปลี่ยนมาจากสังคมศักดินา ประชาชนยังไม่ตื่นตัวในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ผู้มีอำนาจในระดับสูงยังเป็นผู้มีข้อมูลที่มากพอต่อการตัดสินใจได้ดีกว่าคนในระดับล่างหรือประชาชนทั่วไป คนส่วนใหญ่ยังมีความจำเป็นและต้องการบริการสาธารณะจากรัฐเหมือนกัน เช่น บริการทางด้านการรักษาพยาบาล การศึกษา สาธารณูปโภคต่างๆ องค์การภาครัฐที่บริหารแบบระบบราชการจึงสามารถดำเนินงานได้อย่างไม่มีปัญหามากนัก

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (๒๕๖๐) กล่าวว่า การบริหารจัดการในยุคโลกาภิวัตน์นั้นเป็นเรื่องที่มีความยากลำบากสำหรับผู้บริหาร เพราะสภาพแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และการเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบหรือสร้างอิทธิพลทำให้การดำเนินงานขององค์การประสบกับอุปสรรคจนยากที่จะกำหนดรูปแบบและวิธีการบริหารจัดการที่แน่นอนได้ รูปแบบลักษณะและวิธีการบริหารจัดการจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไปให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินงานขององค์การสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น มีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม กว่า ๓๐ องค์กร การบริหารจัดการการดำเนินงานร่วมกันในการให้บริการผู้สูงอายุ ต้องอาศัยทักษะในการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคใช้หวัดโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ซึ่งผู้สูงอายุถือเป็นกลุ่มเสี่ยงในการติดเชื้อ ศูนย์ฯ จึงจำเป็นต้องบริหารความเสี่ยง และจัดบริการร่วมกับเครือข่ายให้เหมาะสม และปลอดภัย

๖. แนวคิดการมีส่วนร่วม

วันชัย วัฒนศัพท์ (๒๕๔๖) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม (participation) ทำให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานและเครือข่าย มีผลดีทางจิตวิทยา เนื่องจากผู้ที่มีส่วนร่วมจะเกิดความภาคภูมิใจในการเสนอแนวคิดความคิดเห็น และความคิดเห็นนั้น ถูกนำไปปฏิบัติจริง และผู้ที่มีส่วนร่วม จะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของเครือข่าย และกลายเป็นพลังขับเคลื่อนเครือข่ายได้ดีที่สุด

ผลดีต่อการบริหารจัดการเครือข่าย

- ๑) ทำให้การบริหารหรือการพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหา มีความหลากหลายเป็นไปอย่างถี่ถ้วน รอบคอบ เพราะเป็นการระดมแนวคิด จากบุคคลที่มีความหลากหลาย ทั้งความรู้ และประสบการณ์
- ๒) ทำให้มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน โดยมีให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอำนาจมากเกินไป ซึ่งอาจนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้องอันเกิดผลเสียหายแก่เครือข่ายได้
- ๓) เป็นการขจัดปัญหา มิให้การดำเนินนโยบายใด ๆ มีผลต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป ซึ่งจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการดำเนินการต่อทุกฝ่ายได้
- ๔) ก่อให้เกิดการประสานงานที่ดีทำให้การบริหารเครือข่ายเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ขอความร่วมมือง่าย
- ๕) การรวมตัวกันของบุคคลเป็นเครือข่ายจะก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมาย

สมบัติ นามบุร (๒๕๖๒) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ

วชิรวัชร งามละม่อม (๒๕๕๙) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยปัจจัย ๔ ประการ คือ

- ๑) ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ต่างๆ
- ๒) ปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ชุมชนให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม เลือกให้เป็นตัวแทน ชุมชนมีความสามัคคี และมีกลุ่มต่างๆ ที่สนับสนุนผลักดันการมีส่วนร่วม
- ๓) ปัจจัยด้านองค์การ ได้แก่ บรรยากาศองค์กร การติดต่อสื่อสาร กฎระเบียบ การเอาใจใส่ กระตือรือร้นในการแก้ปัญหา มีประชาพิจารณ์ประชาคม
- ๔) ปัจจัยด้านทัศนคติ ได้แก่ เจตคติต่อการมีส่วนร่วม และแรงจูงใจในการทำงาน
- ๕)

การมีส่วนร่วมสามารถก่อให้เกิดผลดีต่อการทำงานในรูปแบบของการประสานเครือข่ายได้ เนื่องจากเป็นการร่วมมือ ร่วมใจกัน ในการดำเนินงานต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานของ ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งมีการบูรณาการการทำงานในรูปแบบบันทึกข้อตกลง (MOU) ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผู้สูงอายุ และมีการจัดเวทีประชุมเพื่อกำหนดแผนการดำเนินการร่วมกันระหว่าง หน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

๗. แนวคิดการสังคมสงเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

วิบูลย์ กลิ่นสุคนธ์ (๒๕๔๑) กล่าวว่า การสังคมสงเคราะห์ หมายถึง วิชาชีพหนึ่ง วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อให้มนุษย์มีชีวิตและความเป็นอยู่อย่างสมศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และช่วยสังคม ให้มีลักษณะเอื้ออำนวยให้มนุษย์เจริญงอกงาม สามารถเป็นพลังทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประเทศชาติ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑) การสังคมสงเคราะห์แบบกลุ่ม

การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน หรือการทำงานระดับกลุ่ม เป็นวิธีการและกระบวนการที่นักสังคมสงเคราะห์ให้ความช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม ในสถาบัน หรือองค์กรต่างๆ แต่ละคน ให้สมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น มีประสบการณ์ในการพัฒนาที่ดี โดยนักสังคมสงเคราะห์ ให้ความช่วยเหลือสมาชิกแต่ละคนในการพัฒนาบุคลิกลักษณะ เพื่อการพัฒนาสังคม โดยใช้ปฏิริยาโต้ตอบภายในกลุ่มเป็นเครื่องมือ

การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนเป็นวิธีการสังคมสงเคราะห์วิธีหนึ่งที่มีมุ่งเน้นช่วยเหลือบุคคลที่มีความสนใจ มีความต้องการ และมีปัญหาที่คล้ายคลึงกัน ให้มาเข้ากลุ่มกัน เพื่อให้มีการติดต่อปะทะสังสรรค์ภายในกลุ่ม โดยใช้กิจกรรมเป็นสื่อกลาง วัตถุประสงค์ก็คือ การพัฒนาบุคลิกภาพในด้านต่างๆของบุคคลนั่นเอง (วิบูลย์ กลิ่นสุคนธ์, น.๗)

๒) การสังคมสงเคราะห์แบบชุมชน

การทำงานระดับชุมชน เป็นการงานกับชุมชน เพื่อการแก้ไข ป้องกันปัญหาความเดือดร้อน ซึ่งกระทบกระเทือนถึงสวัสดิภาพ และความปลอดภัยของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาชีพ การศึกษา สุขภาพอนามัยและอื่นๆ โดยนักสังคมสงเคราะห์ จะใช้วิธีการกระตุ้นให้คนในชุมชนมองเห็นปัญหาสาเหตุของปัญหา และร่วมมือร่วมแรงกันวางแผน และดำเนินการป้องกัน และแก้ไข ซึ่งอาศัยทรัพยากรต่างๆ ในชุมชน อันได้แก่ คน วัสดุอุปกรณ์ ทุนทรัพย์ แรงงาน หน่วยงานต่างๆ เป็นต้น นอกจากนั้น ถ้านักสังคมสงเคราะห์พบว่า ชุมชนขาดบริการ หรือมีบริการไม่เพียงพอ นักสังคมสงเคราะห์ก็จะหาทางส่งเสริม หรือสนับสนุนให้คนในชุมชนนั้นร่วมกัน จัดการทรัพยากรภายนอกเข้าไปเพิ่มเติม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง (๒๕๖๔) กล่าวว่า งานสังคมสงเคราะห์ชุมชน คือ การทำงานสังคมสงเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมที่มีกระบวนการทำงานร่วมกันกับชุมชนตั้งแต่ต้นทาง - ปลายทาง โดยการทำงานที่ครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับชุมชน และทำงานร่วมกันในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความชอบธรรมในการทำงาน ขอบเขตงานสังคมสงเคราะห์ชุมชนจะเกี่ยวข้องกับการสร้างศักยภาพในการป้องกัน ดูแลบริการสาธารณะเพื่อทำให้กลุ่มเป้าหมายทางสังคมสงเคราะห์สามารถเข้าถึงด้วยการใช้ชุมชนเป็นฐานในการดำเนินงาน รวมทั้งในการทำงานแบบภาคีเครือข่าย ความร่วมมือกับวิชาชีพต่างๆ ด้านสุขภาวะและอื่นๆ ที่เกี่ยวกับภาคบริการสาธารณะ คนทำงานด้านอาสาสมัคร และประชาชนในชุมชน อีกทั้งยังเป็นการริเริ่ม สนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนาชุมชนแบบไม่เป็นทางการที่เน้นการทำงานร่วมกันกับสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

๕.๓ ข้อเสนอ

เพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินโครงการศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนวทางการพัฒนาโครงการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้

- ๑) เพิ่มช่องทางการจัดกิจกรรมศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ในรูปแบบ Online
- ๒) พัฒนาศักยภาพการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารให้แก่ผู้สูงอายุสมาชิกศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น และผู้สูงอายุในชุมชน
- ๓) ศึกษามาตรการการควบคุมโรคระบาดอย่างเคร่งครัดภายในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น หรือการจัดกิจกรรมภายในชุมชน
- ๔) จัดทำของบประมาณโครงการประจำปี ผ่านกลไกของชมรมผู้สูงอายุจากกองทุนผู้สูงอายุเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมบริการ เนื่องจากศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น มีกลไกการดำเนินโครงการที่ชัดเจน และสามารถพัฒนาต่อยอดในการให้บริการผู้สูงอายุได้
- ๕) ส่งเสริมการถอดบทเรียนกิจกรรมต่างๆในศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำมาพัฒนาการทำงาน เรียนรู้จุดอ่อนเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น และเรียนรู้จุดแข็งเพื่อต่อยอดการทำงาน
- ๖) จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นทางเลือกหรือแนวทางในการส่งเสริมความเข้มแข็งและเป็นแนวทางการดำเนินงานในอนาคต
- ๗) ทบทวนเป้าหมายในการดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ร่วมกับหน่วยงานที่ทำงานที่ใกล้ชิดความร่วมมือเป็นประจำทุกปี เพื่อปรับแผนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงกำหนดเป้าหมายในการพัฒนางานร่วมกัน

๕.๔ ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา-๒๐๑๙ (COVID-๑๙) ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ได้หยุดการจัดบริการไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อลดการแพร่ระบาดของโรค และเพื่อความปลอดภัยของผู้สูงอายุ และในอนาคตอาจเกิดเหตุการณ์ในลักษณะนี้เกิดขึ้นได้อีก ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น จึงได้กำหนดแนวทางการให้บริการในหลากหลายรูปแบบ เช่น เพิ่มช่องทางการจัดกิจกรรมศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ในรูปแบบ Online และรักษามาตรการการควบคุมโรคระบาดอย่างเคร่งครัดภายในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น หรือการจัดกิจกรรมภายในชุมชน

๖. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษานี้จะนำไปสู่การพัฒนางานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น เพื่อยกระดับการให้บริการแก่ผู้สูงอายุร่วมกับภาคีเครือข่าย และศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุขอนแก่นจะสามารถให้บริการใน ๕ มิติ (ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี) แก่ผู้สูงอายุได้อย่างยั่งยืน และเป็นต้นแบบไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมบริการด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ที่ครอบคลุมทั้ง ๕ มิติ ให้เป็นรูปธรรม และนำไปปฏิบัติจริง

ผลที่คาดว่าจะศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ หน่วยงานที่ร่วมบูรณาการและภาคีเครือข่าย จะได้รับในการดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น คือ ได้พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับ Flagship ของกรมกิจการผู้สูงอายุ ระเบียบวาระแห่งชาติเรื่องสังคมผู้สูงอายุ และแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้อง และนโยบายของจังหวัดขอนแก่น และสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้สูงอายุ

กลุ่มเป้าหมายได้ตามความต้องการที่แท้จริงของผู้สูงอายุ และเมื่อเกิดการบูรณาการการทำงาน และทำบันทึกข้อตกลง จะสามารถทำให้การทำงานด้านผู้สูงอายุของศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นมีความยั่งยืนต่อไป

ผลที่คาดว่าจะผู้สูงอายุและชุมชนจะได้รับในการดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ได้รับการพัฒนาศักยภาพของตัวผู้สูงอายุเอง และเกิดความเข้มแข็งในการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพแก่กลุ่มผู้สูงอายุและภาคีเครือข่าย ให้สามารถพัฒนาต่อยอดกิจกรรมต่างๆของตนเองและกิจกรรมที่ศูนย์ฯจัดให้ ภายใต้บริบทของพื้นที่ เป็นการได้รับสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในชุมชน หากมีการนำไปขยายผลในพื้นที่ จะทำให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงบริการได้ง่ายและมีความทั่วถึงในทุกพื้นที่ กล่าวคือเป็นศูนย์เรียนรู้การจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในพื้นที่ รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาดูงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุใน ๕ มิติ ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเครือข่าย

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

หน่วยงาน องค์กร เครือข่าย รวมทั้งภาคเอกชน ประชาชน เห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุขอนแก่น และเกิดการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุร่วมกัน เกิดแผนบูรณาการการทำงานด้านผู้สูงอายุ

(ลงชื่อ).....
 (นางสาวปวรวรรณ เผือกผาสุข)
 ผู้ขอประเมิน
 (วันที่) ๓/พฤศจิกายน/๒๕๖๕

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น

ภาพกิจกรรมศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น

ภาพกิจกรรมศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น

ภาพกิจกรรมศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ จังหวัดขอนแก่น

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ

การขับเคลื่อนศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่นเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ จัดทำขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔ ระหว่างหน่วยงาน

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ ๑) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ๒) สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕ ๓) ศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๔) นิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์ ๕) สถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง ๖) สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๗) ศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดขอนแก่น ๘) บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น ๙) ศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการจังหวัดขอนแก่น ๑๐) ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกขอนแก่น ๑๑) สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ๑๒) การเคหะชุมชนจังหวัดขอนแก่น ๑๓) ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น
๒. กระทรวงสาธารณสุข ได้แก่ ๑) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น ๒) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีขอนแก่น ๓) วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น
๓. กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ ๑) ที่ทำการปกครองอำเภอเมืองขอนแก่น ๒) องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ๓) เทศบาลนครขอนแก่น
๔. กระทรวงแรงงาน ได้แก่ ๑) แรงงานจังหวัดขอนแก่น ๒) จัดหางานจังหวัดขอนแก่น
๕. กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ๑) วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น ๒) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น
๖. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้แก่ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
๗. ภาคประชาสังคม ได้แก่ ๑) ประธานมูลนิธิชุมชนขอนแก่นทศวรรษหน้า ๒) ประธานสาขาสมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยฯ ประจำจังหวัดขอนแก่น ๓) นายกสมาคมข้าราชการบำนาญและผู้นำผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น ๔) ประธานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น ๕) ที่ปรึกษาผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ภาคประชาชน ด้านสังคม ๖) ประธานชมรมรวมใจผู้สูงวัยศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

ซึ่งต่อไปนี้เป็นบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ มีเจตจำนงที่จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกันในการขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น (Anti Ageing Activity) และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ครอบคลุมทั้ง ๔ มิติ (มิติสุขภาพ มิติสังคม มิติเศรษฐกิจ และมิติสภาพแวดล้อม) โดยร่วมกันผลักดันในระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนสร้างกลไกการดำเนินงานให้เอื้อต่อการดูแล

กลุ่มเป้าหมายในระดับพื้นที่ ที่เชื่อมโยงสอดคล้องรับแนวนโยบายรัฐบาล แผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานแบบบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างยั่งยืน ทุกหน่วยงานในบันทึกความร่วมมือนี้ จึงมีความเห็นพ้องกันกับแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงขอทำความตกลงความร่วมมือกัน ดังต่อไปนี้

๑. วัตถุประสงค์ของความร่วมมือ

๑.๑ เพื่อสร้างเสริมความร่วมมือ ในการ ส่งเสริม สนับสนุน และขับเคลื่อนการดำเนินงานศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น (Anti Ageing Activity) กิจกรรมบริการ Day Center ครอบคลุมทั้ง ๔ มิติ (มิติสังคม มิติสุขภาพ มิติเศรษฐกิจ และมิติสภาพแวดล้อม)

๑.๒ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือ บูรณาการ ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุให้มีความเข้มแข็ง

๑.๓ เพื่อพัฒนาระบบการดูแล ค้ำครอง พิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุในชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

๑.๔ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนางานวิจัย นวัตกรรม และภูมิปัญญาด้านผู้สูงอายุ เป็นการพัฒนาระบบบริการให้กับผู้สูงอายุ

๑.๕ เพื่อส่งเสริมการขยายผล ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น (Anti Ageing Activity) ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) และพัฒนารูปแบบเป็น MODEL ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น

๒. กรอบความร่วมมือและแนวทางการดำเนินงาน

๒.๑ หน่วยงานที่ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทุกฝ่ายจะร่วมมือกัน พัฒนาศักยภาพองค์กรเครือข่ายงานด้านผู้สูงอายุ และจัดทำ MODEL ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น และถ่ายทอดองค์ความรู้ รวมถึงการขยายผลศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุสู่พื้นที่ที่มีความพร้อมเพื่อความยั่งยืนต่อไป

๒.๒ หน่วยงานที่ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทุกฝ่ายจะร่วมมือกัน จัดทำแผนดำเนินงานแบบบูรณาการ โดยจะระบุกิจกรรมและระยะเวลาดำเนินการที่เหมาะสม

๒.๓ หน่วยงานที่ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทุกฝ่ายจะร่วมมือกัน ดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมทั้ง ๔ มิติ และประชุม ติดตาม ประเมินผล เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมเป็นรูปธรรม ต่อไป

๓. การแก้ไขเพิ่มเติมบันทึกข้อตกลง

การแก้ไขเพิ่มเติมบันทึกข้อตกลงนี้ จะต้องได้รับความเห็นชอบเป็นหนังสือจากทุกหน่วยงาน ทั้งนี้ให้หนังสือที่ได้รับความเห็นชอบดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของบันทึกข้อตกลงนี้

๔. ระยะเวลาของข้อตกลงความร่วมมือ

ข้อตกลงความร่วมมือจะมีผลระยะเวลา ๓ ปี นับตั้งแต่วันลงนามความร่วมมือ การต่ออายุสามารถทำได้ตามความจำเป็นและความต้องการของทุกหน่วยงาน

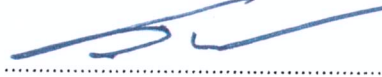
๕. การยกเลิกบันทึกข้อตกลง

ในกรณีหน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดต้องการที่จะยกเลิกข้อตกลงความร่วมมือจะต้องทำเป็นหนังสือแจ้งให้ทุกหน่วยงานทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ เดือน

บันทึกข้อตกลงนี้ทำขึ้นเป็น สามสิบฉบับ มีข้อความตรงกันทุกประการ ทุกหน่วยงานได้ทราบ และเข้าใจข้อความโดยตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตามเจตนาของตน จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน โดยต่างยึดถือไว้หน่วยงานละหนึ่งฉบับ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

(นายสุภวัฒน์ หนูพริก)

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น

(นางเบญจมาศ หะยาจันทา)

ผู้อำนวยการศูนย์เรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัวรัตนภา
จังหวัดขอนแก่น

(นายสุภชัย ปทุมชาติ)

ผู้ประกอบการสถานสงเคราะห์เด็กบ้านแคนทอง

(นางจินตนา แสนดี)

ผู้อำนวยการศูนย์คุ้มครองคนไร้ที่พึ่งจังหวัดขอนแก่น

(นางแววดาว อินทร์จันทร์)

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาศักยภาพและอาชีพคนพิการจังหวัดขอนแก่น

(นางสาวเฉลิมศรี ระดากุล)

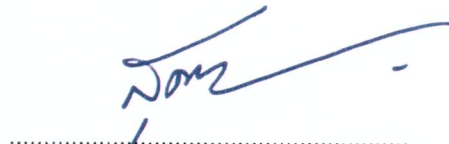
ผู้อำนวยการภาคสำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

(นางสาวบุญน้อม งามเชื้อ)

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขอนแก่น

(นายสุเมธ ทรายแก้ว)

ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๕

(นางสาวเพ็ญ ศรีแสงทอง)

ผู้ประกอบการนิคมสร้างตนเองเขื่อนอุบลรัตน์

(นายวิทยา บุตรเพชรรัตน์)

ผู้ประกอบการสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

(นางรัตนา สารเสวต)

หัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น

(นางสาววรรณี เหมทัย)

พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ รักษาการในตำแหน่ง
ศูนย์พัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกจังหวัดขอนแก่น

(นางสาวนภالی ชiewศิริกุล)

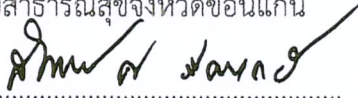
หัวหน้าการเคหะชุมชนจังหวัดขอนแก่น

กระทรวงสาธารณสุข

(นายสมชายโชติ ปิยวัชรเวลา)

นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น

(นางสาวลักขณ์ ศรีตาเกษ) พยาน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น

(นายสมชาย ธรรมสารโสภณ)

รักษาการในตำแหน่งอธิการบดีสถาบันพระบรมราชชนก

(นางวัชร อมรโรจน์วรุฒิ) พยาน

ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีขอนแก่น

๓. กระทรวงมหาดไทย

(นายศุภชัย สีเขาสุง)

นายอำเภอเมืองขอนแก่น

(นายพงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชกพงษ์)

นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

(นายวิทยา ภูโยสาร)

ปลัดเทศบาล ปฏิบัติหน้าที่

นายกเทศมนตรีนครขอนแก่น

กระทรวงแรงงาน

(นางอรวรรณ หินตะ)

แรงงานจังหวัดขอนแก่น

(นางสาวเพ็ญวดี รัตกุล)

จัดหางานจังหวัดขอนแก่น

กระทรวงศึกษาธิการ

(นายยงยุทธ นันตี)

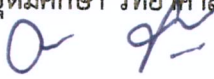
รักษาการ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น

(นายถาวร พลิตี)

ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

(รศ.ดร.อรทัย เพ็ญยุระ)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บรรณานุกรม

- Max Weber . (๑๙๑๑). อ้างถึงใน มติชนออนไลน์. โดย ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง เข้าถึงวันที่ วันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๖๒.
- แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕ - ๒๕๖๔) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๑
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมลทิพย์ แจ่มกระจ่าง.สังคมสงเคราะห์ชุมชนลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้อย่างไร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๖๔
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ (ฉบับแก้ไข พ.ศ.๒๕๕๓)
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (๒๕๖๐). การบริหารจัดการเพื่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (๒๕๔๖). การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาองค์กร บรรยายในการสัมมนานายจ้างและ ลูกจ้างภาครัฐวิสาหกิจ เรื่อง “ระบบ ทวีภาคีกับการแก้ปัญหาแรงงานในรัฐวิสาหกิจ”. กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน
- วิบูลย์ กลิ่นสุคนธ์. การสังคมสงเคราะห์กับผู้ติดยาและสารเสพติด. ๒๕๔๑
- สมบัติ นามบุรี. (๒๕๖๒). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต. วชิรวัชร งามละม่อม (๒๕๕๙) ทฤษฎีการมีส่วนร่วม. สืบค้นเมื่อ ๑๓ กันยายน ๒๕๖๕. จาก http://learningofpublic.blogspot.com/๒๐๑๖/๐๒/blog-post_๗๙.html